

URZĄD STATYSTYCZNY W POZNANIU
STATISTICAL OFFICE IN POZNAŃ

LUDNOŚĆ, RUCH NATURALNY I MIGRACJE
W WOJEWÓDZTWIE WIELKOPOLSKIM
W 2016 R.

POPULATION, VITAL STATISTICS AND MIGRATION
IN WIELKOPOLSKIE VOIVODSHIP
IN 2016

Informacje i opracowania statystyczne
Statistical information and elaborations

POZNAŃ 2017

KOMITET REDAKCYJNY URZĘDU STATYSTYCZNEGO *EDITORIAL BOARD OF STATISTICAL OFFICE*
W POZNANIU *IN POZNAŃ*

Przewodniczący *President*

Jacek Kowalewski

Redaktor główny *Editor in chief*

Tomasz Klimanek

Członkowie *Members*

Monika Dybizbańska, Małgorzata Gniot, Ewa Kowalka, Kazimierz Kruszka, Anna Łukarska, Monika Natkowska,
Arleta Olbrot-Brzezińska, Artur Owczarkowski, Dorota Stachowiak, Justyna Szymańska

Sekretarz *Secretary*

Emilia Bogacka

Publikacja przygotowana w Dziale Opracowań Zbiorczych *Publication was prepared in Division of Aggregate Studies*
w Wielkopolskim Ośrodku Badań Regionalnych *in Regional Surveys Centre of Wielkopolska*
przez Zespół w składzie: *by group consisting of:*
Agnieszka Bieniek, Marta Kowalczyk, Ewa Kowalka, Katarzyna Piętań, Leszek Siwka

Prosimy o podanie źródła przy publikowaniu danych *When publishing data of Statistical Office*
Urzędu Statystycznego *– please indicate source*

ISSN 1733-6945

URZĄD STATYSTYCZNY W POZNANIU
STATISTICAL OFFICE IN POZNAŃ

ul. Wojska Polskiego 27/29, 60-624 POZNAŃ

Kontakt: tel. 61 27 98 200,

Contact fax 61 27 98 100

e-mail: SekretariatUSPOZ@stat.gov.pl

Adres w Internecie: <http://poznan.stat.gov.pl>

Internet address

Cena 18,00 zł

Price

PRZEDMOWA

Publikacja *Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie wielkopolskim w 2016 r.* jest cyklicznym opracowaniem poświęconym bieżącej sytuacji demograficznej województwa wielkopolskiego. W zakresie konstrukcji oraz formy prezentacji tegoroczne wydanie nawiązuje do poprzedniej edycji.

Zasadniczą część opracowania stanowią tablice, w których zawarto bogaty zestaw informacji dotyczących m.in. stanu i struktury ludności, ruchu naturalnego, kierunków i natężenia migracji, mediany wieku i przeciętnego trwania życia, a także płodności kobiet i współczynników reprodukcji ludności. Dane zaprezentowano w przekroju terytorialnym, wyniki ilustrując dodatkowo wykresami mapowymi podkreślającymi przestrzenny aspekt analizowanych zjawisk. Podstawowe elementy ruchu naturalnego, takie jak urodzenia żywe, zgony, małżeństwa, separacje i rozwody przedstawiono w ujęciu strukturalnym. Sytuację demograficzną województwa wielkopolskiego ukazano na tle wielkości ogólnopolskich i w odniesieniu do pozostałych województw.

Podsumowaniem opracowania jest komentarz, w którym dokonano syntezy przedstawionych wyników.

Bardziej szczegółowe informacje o stanie i strukturze ludności oraz o ruchu naturalnym i migracjach dostępne są na stronie internetowej GUS <http://www.stat.gov.pl> → *Banki i bazy danych* – między innymi w bazie *Demografia*, w *Banku Danych Lokalnych* oraz w ramach *Platformy Analitycznej SWAiD – Dziedziczne Bazy Wiedzy – Demografia*.

Przekazując Państwu publikację *Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie wielkopolskim w 2016 r.*, mam nadzieję, że okaże się ona cennym źródłem informacji dla wszystkich osób i instytucji zainteresowanych tą problematyką.

Dyrektor

Urzędu Statystycznego w Poznaniu

Jacek Kowalewski

Poznań, lipiec 2017 r.

PREFACE

The publication entitled Population, vital statistics and migration in Wielkopolskie Voivodship in 2016 is a periodical statistical review of the demographic situation in the Wielkopolskie Voivodship. In terms of its scope, structure and form of presentation, the publication continues the format of the previous edition.

The major part of the review consists of tables which comprise a wide range of information about the population structure, vital statistics, directions and intensity of migration, median age and life expectancy, women's fertility and reproduction rates. Data is presented in territorial breakdowns, using maps to highlight the spatial variation of the phenomena of interest. Basic elements of vital statistics, such as live births and deaths, marriages, separations and divorces are broken down by age and sex. The demographic situation of the voivodship is contrasted with figures for the whole country and other voivodships.

The review concludes with a commentary containing a synthesis of the results of survey.

More detailed information on the state and structure of the population, vital statistics and migration is available on the CSO website <http://www.stat.gov.pl> → Databases – it can be found in the Demography Base, the Local Data Bank and on the SWAiD Analytical Platform → Knowledge Databases → Demography.

I hope that the publication Population, vital statistics and migration in Wielkopolskie Voivodship in 2016 will be a valuable source of information for all persons and institutions interested in these problems.

*Director
of the Statistical Office in Poznań*

Jacek Kowalewski

Poznań, July 2017

SPIS RZECZY

CONTENTS

		Str. Page
Przedmowa	Preface	3–4
Objaśnienia znaków umownych	Symbols	9
Skróty	Abbreviations	9
Uwagi ogólne	General notes	10
Uwagi metodyczne	Methodological notes	12
Wyniki badań – synteza	Results of surveys – synthetic	19
Stan i struktura ludności	<i>Size and structure of population</i>	19
Ruch naturalny ludności	<i>Vital statistics of population</i>	21
Mażeństwa	<i>Marriages</i>	21
Rozwody i separacje	<i>Divorces and separations</i>	23
Urodzenia żywe	<i>Live births</i>	24
Umieralność i trwanie życia	<i>Mortality and life expectancy</i>	25
Migracje ludności	<i>Migration of population</i>	27
Podsumowanie	<i>Summary</i>	28

SPIS TABLIC

LIST OF TABLES

		Tabl. Table
TABLICE PRZEGLĄDOWE		
REVIEW TABLES		
Stan, ruch naturalny i saldo migracji według podregionów, powiatów i gmin w 2016 r.	<i>Population, vital statistics and net migration by subregions, powiats and gminas in 2016</i>	I
Ruch naturalny i saldo migracji według województw w 2016 r.	<i>Vital statistics and net migration by voivodships in 2016</i>	II
Podstawowe dane demograficzne dla województwa wielkopolskiego (2000–2016)	<i>Basic demographic data for Wielkopolskie Voivodship (2000–2016)</i>	III
Uszeregowanie gmin województwa wielkopolskiego według wybranych cech w 2016 r.	<i>Arrangement of gminas of Wielkopolskie Voivodship by selected characteristics in 2016</i>	IV
Uszeregowanie powiatów i miast na prawach powiatu województwa wielkopolskiego według wybranych cech w 2016 r.	<i>Arrangement of powiats and cities with powiat status of Wielkopolskie Voivodship by selected characteristics in 2016</i>	V
Uszeregowanie województw według wybranych cech w 2016 r.	<i>Arrangement of voivodships by selected characteristics in 2016</i>	VI

STAN I STRUKTURA LUDNOŚCI

SIZE AND STRUCTURE OF POPULATION

Ludność według płci, wieku i miejsca zamieszkania w 2016 r.	<i>Population by sex, age and place of residence in 2016</i>	1
Ludność według płci i wieku oraz podregionów, powiatów i gmin w 2016 r.	<i>Population by sex and age as well as subregions, powiats and gminas in 2016</i>	2
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym według podregionów, powiatów i gmin w 2016 r.	<i>Working and non-working age population by subregions, powiats and gminas in 2016</i>	3
Ludność według biologicznych i edukacyjnych grup wieku oraz podregionów, powiatów i gmin w 2016 r.	<i>Population by biological and educational groups of age as well as subregions, powiats and gminas in 2016</i>	4
Mediana wieku (wiek środkowy) ludności według płci, miejsca zamieszkania oraz podregionów i powiatów w 2016 r.	<i>Median age of population by sex, place of residence as well as subregions and powiats in 2016</i>	5
Powiaty i ludność w powiatach w 2016 r.	<i>Powiats and population in powiats in 2016</i>	6
Miasta i ludność w miastach w 2016 r.	<i>Towns and urban population in 2016</i>	7
Gminy zamieszkałe przez ludność wiejską w 2016 r.	<i>Gminas inhabited by rural population in 2016</i>	8
Ludność według płci, miejsca zamieszkania i województw w 2016 r.	<i>Population by sex, place of residence and voivodships in 2016</i>	9
Ludność według płci i wieku oraz województw w 2016 r. ..	<i>Population by sex and age as well as voivodships in 2016</i> ..	10

		Tabl. Table
Ludność według biologicznych i edukacyjnych grup wieku oraz województw w 2016 r.	<i>Population by biological and educational groups of age as well as voivodships in 2016</i>	11
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym według województw w 2016 r.	<i>Working and non-working age population by voivodships in 2016</i>	12
RUCH NATURALNY LUDNOŚCI		
VITAL STATISTICS OF POPULATION		
Małżeństwa		
Marriages		
Małżeństwa zawarte w 2016 r. według wieku nowożeńców	<i>Marriages contracted by age of bridegrooms and brides in 2016</i>	1 (13)
Nowożeńcy w 2016 r. według wieku	<i>Bridegrooms and brides by age in 2016</i>	2 (14)
Małżeństwa zawarte w 2016 r. według poziomu wykształcenia nowożeńców	<i>Marriages contracted by educational level of bridegrooms and brides in 2016</i>	3 (15)
Małżeństwa wyznaniowe zawarte w 2016 r.	<i>Church or religious marriages contracted in 2016</i>	4 (16)
Małżeństwa zawarte w 2016 r. według podregionów i powiatów	<i>Marriages contracted by subregions and powiats in 2016</i>	5 (17)
Separacje		
Separations		
Separacje orzeczone prawomocnie w 2016 r. według wieku separowanych w momencie wniesienia powództwa	<i>Separations by age of spouses at the moment of filling petition for separation in 2016</i>	6 (18)
Separacje orzeczone prawomocnie w 2016 r. według liczby małoletnich dzieci	<i>Separations by number of underage children in 2016</i>	7 (19)
Separacje orzeczone prawomocnie w 2016 r. według podregionów i powiatów	<i>Separations by subregions and powiats in 2016</i>	8 (20)
Rozwody		
Divorces		
Rozwody orzeczone prawomocnie w 2016 r. według wieku małżonków w momencie wniesienia powództwa	<i>Divorces by age of spouses at the moment of filling petition for divorce in 2016</i>	9 (21)
Rozwody orzeczone prawomocnie w 2016 r. według liczby małoletnich dzieci w małżeństwie	<i>Divorces by number of underage children in a marriage in 2016</i>	10 (22)
Rozwody orzeczone prawomocnie w 2016 r. według podregionów i powiatów	<i>Divorces by subregions and powiats in 2016</i>	11 (23)
Urodzenia żywe		
Live births		
Urodzenia żywe w 2016 r. według kolejności urodzenia dziecka i wieku matki	<i>Live births by birth order and age of mother in 2016</i>	12 (24)
Urodzenia żywe w 2016 r. według kolejności urodzenia dziecka i poziomu wykształcenia matki	<i>Live births by birth order and educational level of mother in 2016</i>	13 (25)
Urodzenia żywe w 2016 r. według płci oraz podregionów i powiatów	<i>Live births by sex as well as subregions and powiats in 2016</i>	14 (26)
Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności w 2016 r. według podregionów i powiatów	<i>Female fertility and reproduction rates of population by subregions and powiats in 2016</i>	15 (27)
Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności według województw w 2016 r.	<i>Female fertility and reproduction rates of population by voivodships in 2016</i>	16 (28)
Zgony		
Deaths		
Zgony w 2016 r. według płci i wieku	<i>Deaths by sex and age in 2016</i>	17 (29)
Zgony w 2016 r. według płci i wieku oraz podregionów i powiatów	<i>Deaths by sex and age as well as subregions and powiats in 2016</i>	18 (30)
Zgony w 2015 r. według wybranych przyczyn i płci zmarłych oraz podregionów i powiatów	<i>Deaths by selected causes and sex of deceased as well as subregions and powiats in 2015</i>	19 (31)
Zgony niemowląt w 2016 r. według płci i wieku	<i>Infant deaths by sex and age in 2016</i>	20 (32)
Zgony niemowląt w 2015 r. według wybranych przyczyn ..	<i>Infant deaths by selected causes in 2015</i>	21 (33)
Przeciętne trwanie życia w 2016 r. według województw ...	<i>Life expectancy by voivodships in 2016</i>	22 (34)

Tabl.
Table

MIGRACJE LUDNOŚCI	MIGRATION OF POPULATION
Migracje wewnętrzne	Internal migration
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały w 2016 r. według płci i wieku migrantów	<i>Internal migration of population for permanent residence by sex and age of migrants in 2016</i> 1 (35)
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały w 2016 r. według stanu cywilnego i płci migrantów	<i>Internal migration of population for permanent residence by marital status and sex of migrants in 2016</i> 2 (36)
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały w 2016 r. według płci oraz podregionów i powiatów	<i>Internal migration of population for permanent residence by sex as well as subregions and powiats in 2016</i> 3 (37)
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały w 2016 r. według województwa obecnego i poprzedniego miejsca zamieszkania	<i>Internal migration of population for permanent residence by present and previous voivodship place of residence in 2016</i> 4 (38)
Migracje wewnętrzne ludności według podregionów, powiatów i gmin w 2016 r.	<i>Internal migration of population by subregions, powiats and gminas in 2016</i> 5 (39)
Ludność zameldowana na pobyt czasowy ponad 3 miesiące według płci i wieku w 2016 r.	<i>Population registered for temporary stay above 3 months by sex and age in 2016</i> 6 (40)
Ludność zameldowana na pobyt czasowy ponad 3 miesiące według płci i stanu cywilnego prawnego migrantów w 2016 r.	<i>Population registered for temporary stay above 3 months by sex and legal marital status of migrants in 2016</i> 7 (41)
Ludność zameldowana na pobyt czasowy ponad 3 miesiące według płci, podregionów i powiatów w 2016 r.	<i>Population registered for temporary stay above 3 months by sex, subregions and powiats in 2016</i> 8 (42)
Migracje zagraniczne	International migration
Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały w 2016 r. według płci i wieku migrantów	<i>International migration of population for permanent residence by sex and age of migrants in 2016.....</i> 9 (43)
Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały w 2016 r. według kontynentów, krajów oraz płci migrantów	<i>International migration of population for permanent residence by continents, countries as well as sex of migrants in 2016.....</i> 10 (44)
Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały w 2016 r. według podregionów i powiatów	<i>International migration of population for permanent residence by subregions and powiats in 2016.....</i> 11 (45)
Osoby przybyłe z zagranicy zameldowane na pobyt czasowy ponad 3 miesiące według płci i wieku w 2016 r.	<i>Persons arrived from abroad registered for temporary stay above 3 months by sex and age in 2016.....</i> 12 (46)
Osoby przybyłe z zagranicy zameldowane na pobyt czasowy ponad 3 miesiące według płci oraz kontynentu i kraju w 2016 r.....	<i>Persons arrived from abroad registered for temporary stay above 3 months by sex, continent and country of previous residence in 2016.....</i> 13 (47)
Osoby przybyłe z zagranicy zameldowane na pobyt czasowy ponad 3 miesiące według płci oraz podregionów i powiatów w 2016 r.	<i>Persons arrived from abroad registered for temporary stay above 3 months by sex as well as subregions and powiats in 2016.....</i> 14 (48)
Ludność czasowo nieobecna w związku z wyjazdem za granicę na okres ponad 6 miesięcy według płci i wieku w 2016 r.	<i>Population temporarily absent above 6 months for departure abroad by sex and age in 2016</i> 15 (49)
Ludność czasowo nieobecna w związku z wyjazdem za granicę na okres ponad 6 miesięcy według płci oraz kontynentów i wybranych krajów w 2016 r.....	<i>Population temporarily absent above 6 months for departure abroad by sex, continents and selected countries in 2016.....</i> 16 (50)
Ludność czasowo nieobecna w związku z wyjazdem za granicę na okres ponad 6 miesięcy według płci oraz podregionów i powiatów w 2016 r.....	<i>Population temporarily absent above 6 months for departure abroad by sex as well as subregions and powiats in 2016.....</i> 17 (51)
Migracje wewnętrzne i zagraniczne	Internal and international migration
Migracje ludności na pobyt stały w 2016 r. według płci oraz podregionów i powiatów	<i>Migration of population for permanent residence by sex as well as subregions and powiats in 2016.....</i> 18 (52)
Migracje ludności według województw w 2016 r.	<i>Migration of population by voivodships in 2016.....</i> 19 (53)

SPIS WYKRESÓW

LIST OF GRAPHS

		Str. Page
1	Podział terytorialny województwa wielkopolskiego w 2016 r.	Territorial division of Wielkopolskie Voivodship in 2016 29
2	Ludność według gmin i powiatów w 2016 r.	Population by gminas and powiats in 2016 30
3	Ludność według płci i wieku w 2016 r.	Population by sex and age in 2016 31
4	Ludność według płci i biologicznych grup wieku w 2016 r.	Population by sex and biological groups of age in 2016 32
5	Zróżnicowanie gmin pod względem udziału liczby dzieci w wieku 0–14 lat oraz osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności w 2016 r.	The diversity of gminas in terms of the share of numer of children aged 0–14 years and persons aged 65 years and more in total population in 2016 32
6	Ludność według płci i ekonomicznych grup wieku w 2016 r.	Population by sex and economic groups of age in 2016 33
7	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym według płci w 2016 r.	Non-working age population per 100 persons of working age by sex in 2016 33
8	Ludność w wieku poniżej 25 lat w % ludności ogółem według gmin, powiatów i podregionów w 2016 r.	Population at age below 25 years in % of total population by gminas, powiats and subregions in 2016 34
9	Ludność w wieku 65 lat i więcej w % ludności ogółem według gmin, powiatów i podregionów w 2016 r.	Population at age 65 years and more in % of total population by gminas, powiats and subregions in 2016 35
10	Mediana wieku ludności według płci oraz powiatów i podregionów w 2016 r.	Median age of population by sex as well as powiats and subregions in 2016 36
11	Ruch naturalny ludności według gmin, powiatów i podregionów w 2016 r.	Vital statistics by gminas, powiats and subregions in 2016 37
12	Ruch naturalny na 1000 ludności (2000–2016).....	Vital statistics per 1000 population (2000–2016)..... 38
13	Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności (2000–2016)	Female fertility and reproduction rates of population (2000–2016) 39
14	Zgony według płci, wybranych przyczyn i powiatów w 2015 r.	Deaths by sex, selected causes and powiats in 2015s 40
15	Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku 0 lat (2000–2016)	Life expectancy at 0 age (2000–2016) 40
16	Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów w 2016 r.	Internal migration of population for permanent residence by sex and age of migrants in 2016 41
17	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały według gmin, powiatów i podregionów w 2016 r.	Internal and international net migration for permanent residence by gminas, powiats and subregions in 2016 42
18	Napływ migrantów z innych województw do województwa wielkopolskiego na pobyt stały według płci w 2016 r.	Inflow of migrants from other voivodships to Wielkopolskie Voivodship for permanent residence by sex in 2016 43
19	Odływ migrantów z województwa wielkopolskiego do innych województw na pobyt stały według płci w 2016 r.	Outflow of migrants from Wielkopolskie Voivodship to other voivodships for permanent residence by sex in 2016 43
20	Gęstość zaludnienia oraz saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały według województw w 2016 r.	Population density as well as internal and international net migration by voivodships in 2016 44
21	Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym według województw w 2016 r.	Working and non-working age population by voivodships in 2016 44
22	Ruch naturalny ludności według województw w 2016 r.	Vital statistics by voivodships in 2016 45
23	Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku 0 lat według województw w 2016 r.	Life expectancy at 0 age by voivodships in 2016 45

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH SYMBOLS

Kreska	(-)	-	zjawisko nie wystąpiło. <i>magnitude zero.</i>
Zero:	(0)	-	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5; <i>magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit;</i>
	(0,0)	-	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. <i>magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit.</i>
Kropka	(.)	-	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych. <i>data not available or not reliable.</i>
Znak	x	-	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. <i>not applicable.</i>
Znak	Δ	-	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji. <i>categories of applied classification are presented in abbreviated form.</i>
„W tym” „Of which”		-	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. <i>indicates that not all elements of the sum are given.</i>
Comma	(.)	-	used in figures presents decimal point.

SKRÓTY ABBREVIATIONS

tys.	=	tysiąc	poz.	=	pozycja
<i>thous.</i>		<i>thousand</i>	tabl.	=	tablica
km	=	kilometr		=	<i>table</i>
<i>mln</i>		<i>kilometre</i>	r.	=	rok
p.proc.	=	punkt procentowy	ryc.	=	rycina
<i>pp</i>		<i>percentage point</i>	zob.	=	zobacz
cd.	=	ciąg dalszy	Dz. U.	=	Dziennik Ustaw
<i>cont.</i>	=	<i>continued</i>	UE	=	Unia Europejska
dok.	=	dokończenie	<i>EU</i>		<i>European Union classification</i>
<i>cont.</i>	=	<i>continued</i>	WE	=	Wspólnoty Europejskie
nr (Nr)	=	numer	<i>EC</i>		<i>European Communities</i>
<i>No.</i>	=	<i>number</i>			

UWAGI OGÓLNE

1. Dane zamieszczone w publikacji podano w **każdora-zowym podziale administracyjnym**, z wyjątkiem danych:

- dla lat 2000–2001, które podano według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2002 r.,
- dla 2010 r., które podano według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2011 r.

W tablicach zawierających informacje w podziale na **miasta i wieś**, przez „**miasta**” rozumie się gminy miejskie oraz miasta w gminach miejskich, przez „**wieś**” – gminy wiejskie oraz obszary wiejskie w gminach miejsko-wiejskich.

2. Dane prezentowane są w układzie **Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS)**, opracowanej na podstawie Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS), obowiązującej w krajach Unii Europejskiej, zgodnie z Rozporządzeniem (WE) Nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 V 2003 r. (Dz. Urz. UE L 154 z 21 VI 2003 r. z późn. zm.). NTS obowiązująca od 1 I 2008 r. wprowadzona została rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 14 XI 2007 r. (Dz. U. Nr 214, poz. 1573 z późn. zm.)

Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS) opracowana została w oparciu o istniejący zasadniczy trójstopniowy podział kraju na województwa, powiaty i gminy, przy pomocy którego wyodrębnione zostały także dwa dodatkowe nieadministracyjne poziomy, tj. regiony i podregiony. NTS dzieli Polskę na terytorialne, hierarchicznie powiązane jednostki na 5 poziomach, z czego:

- trzy określono jako poziomy regionalne, z czego:
 - poziom 1 – regiony (6 jednostek) – grupują jednostki szczebla wojewódzkiego,
 - poziom 2 – województwa (16 jednostek),
 - poziom 3 – podregiony (72 jednostki) – grupują, w ramach każdego województwa, jednostki szczebla powiatowego;
- dwa określono jako poziomy lokalne, gdzie:
 - poziom 4 – powiaty i miasta na prawach powiatu (314 + 66 jednostek),
 - poziom 5 – gminy (2478 jednostek).

Według stanu w dniu 31 XII 2016 r. w województwie wielkopolskim jest 6 podregionów, 31 powiatów, 4 miasta na prawach powiatu oraz 226 gmin, z tego 19 miejskich, 93 miejsko-wiejskie i 114 wiejskich.

3. Z dniem 1 I 2014 r. (na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 VII 2013 r., Dz. U. z 2013 r. poz. 869) nadano status miasta miejscowości Dobrzyca w gminie Dobrzyca, w powiecie pleszewskim.

Z dniem 1 I 2015 r. (na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 VII 2014 r., Dz. U. z 2014 r. poz. 1023) nadano status miasta miejscowości Chocz w gminie Chocz, w powiecie pleszewskim.

Z dniem 1 I 2016 r. (na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 VII 2015 r., Dz. U. z 2015 r. poz. 1083) nadano status miasta miejscowości Jaraczewo w gminie Jaraczewo, w powiecie jarocińskim.

GENERAL NOTES

1. Data in the publication are presented according to the **administrative division in a given period**, excluding data:

- for 2000–2001, which were given according to administrative division as of 31 XII 2002,
- for 2010, which were given according to administrative division as of 31 XII 2011.

In the tables containing information divided into **urban areas and rural areas**, the term “**urban areas**” is understood as urban gminas and towns in urban-rural gminas, while the term “**rural areas**” is understood as rural gminas and rural area in urban-rural gminas.

2. Data are presented in accordance with the **Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes (NTS)**, compiled on the basis of the Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS) obligatory in the countries of the European Union according to Regulation (EC) No. 1059/2003 of the European Parliament and of the Council of 26 V 2003 (Official Journal of the EU L 154, 21 VI 2003 with later amendments). NTS valid since 1 I 2008 was introduced by the decree of the Council of Ministers of 14 XI 2007 (Journal of Laws No. 214, item 1573 with later amendments).

The Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes (NTS) was developed on the basis of the existing three-tier division of the country into voivodships, powiats and gminas – within which two additional non-administrative levels were established i.e., regions and subregions. NTS divides Poland into territorial units, hierarchically interrelated at 5 levels, where:

- three levels were defined as regional, where:
 - level 1 – regions (6 units) – grouping together voivodships,
 - level 2 – voivodships (16 units),
 - level 3 – subregions (72 units) – grouping together powiats within each voivodship;
- two levels were defined as local, where:
 - level 4 – powiats and cities with powiat status (314 + 66 units),
 - level 5 – gminas (2478 units).

As of 31 XII 2016 in Wielkopolskie Voivodship is 6 subregions, 31 powiats, 4 cities with the powiat status and 226 gminas, including 19 urban, 93 urban-rural and 114 rural ones.

3. On 1 I 2014 (on the basis of the Resolution the Council of Ministers dated 30 VII 2013, Journal of Laws 2013 item 869) Dobrzyca was granted city status in Dobrzyca gmina, in Pleszewski Powiat.

On 1 I 2015 (on the basis of the Resolution the Council of Ministers dated 29 VII 2014, Journal of Laws 2014 item 1023) Chocz was granted city status in Chocz, in Pleszewski Powiat.

On 1 I 2016 (on the basis of the Resolution the Council of Ministers dated 28 VII 2015, Journal of Laws 2015 item 1083) Jaraczewo was granted city status in Jaraczewo, in Jarociński Powiat.

4. Współczynniki dotyczące **ruchu naturalnego i migracji ludności** w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności (według stanu w dniu 30 VI); do 2009 r. – zameldowanej na pobyt stały.

Współczynnik zgonów niemowląt jest liczony w odniesieniu do urodzeń żywych w tym samym okresie.

5. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

6. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”.

Szerszy zakres informacji o ruchu naturalnym i migracjach ludności oraz dane o stanie i strukturze ludności dostępne są na stronie internetowej GUS <http://www.stat.gov.pl> → Banki i bazy danych – między innymi w bazie Demografia, w Banku Danych Lokalnych oraz w ramach Platformy Analitycznej SWAiD – Dziedziczne Bazy Wiedzy – Demografia.

4. Rates concerning vital statistics and migration of the population according to territorial division were calculated as the ratio of the number of defined events to the number of population actually residing given area (as of 30 VI); to 2009 – registered for permanent residence.

The infant death rate is calculated in relation to live births in the same period.

5. Relative numbers (indices, percentages) are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in the tables.

6. Due to the electronic mode of data processing, in some cases component totals may differ from the amount given in the “total” field.

Broader scope of information on vital statistics and migration of population and data on size and structure of population are available on the CSO website <http://www.stat.gov.pl> → Databases – it can be found in the Demography Base, the Local Data Bank and on the SWAiD Analytical Platform → Knowledge Databases → Demography.

UWAGI METODYCZNE

I. Źródła i zakres danych

1. Dane o liczbie ludności zostały opracowane **metodą bilansową**:

- dla lat 2000–2009 na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z dnia 20 V 2002 r. oraz danych sprawozdawczości bieżącej,
- od 2010 r. na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z dnia 31 III 2011 r. oraz danych sprawozdawczości bieżącej.

Bilansów stanu i struktury ludności dokonuje się według następującego schematu:

Stan ludności na początek okresu (roku, kwartału)

- + urodzenia żywe
- zgony
- + zameldowania na pobyt stały (z innych jednostek podziału terytorialnego i z zagranicy)
- wymeldowania z pobytu stałego (do innych jednostek podziału administracyjnego i za granicę)
- +(-) przesunięcia ludności z tytułu zmian administracyjnych
- = Stan ludności na końcu okresu (roku, kwartału).

2. Bilans ludności jest opracowywany dla dwóch kategorii zamieszkania – według **krajowej** oraz **międzynarodowej definicji zamieszkania**. Różnica dotyczy kryteriów w zakresie migracji czasowych uwzględnianych w każdym z bilansów – w przypadku:

- 1) **krajowej definicji zamieszkania** – uwzględniane są migracje czasowe wewnętrzne, tj. różnica między liczbą osób, które czasowo wyjechały z gminy na ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące) do innego miejsca w kraju a liczbą osób przybyłych z innego miejsca w kraju na okres ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące). Do ludności gminy nie są zatem zaliczani imigranci przebywający w Polsce czasowo, natomiast są zaliczani stali mieszkańcy Polski przebywający czasowo za granicą (bez względu na okres ich czasowego przebywania/ nieobecności);
- 2) **międzynarodowej definicji zamieszkania (rezydentów)** – uwzględniane są długookresowe migracje czasowe zarówno wewnętrzne, jak i zagraniczne, tj. różnica między liczbą osób, które wyjechały z gminy na co najmniej 12 miesięcy do innego miejsca w kraju lub za granicę a liczbą osób przybyłych do gminy z innego miejsca w kraju lub z zagranicy (imigranci bez karty stałego pobytu) na co najmniej 12 miesięcy. Do rezydentów gminy zalicza się zatem wszystkie osoby mieszkające lub zamierzające mieszkać na jej terenie nie krócej niż 1 rok. Rezydenci (ludność rezydująca) to kategoria stanu ludności opracowana na potrzeby statystyki międzynarodowej zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1260/2013 z dnia 20 XI 2013 r. w sprawie statystyk europejskich w dziedzinie demografii.

METHODOLOGICAL NOTES

I. Source and scope of data

1. Data on number of population have been compiled using the **balance method**:

- for 2000–2009 on the basis of the results of the Population and Housing Census as of 20 V 2002 as well as data of current reporting,
- since 2010 on the basis of the results of the Population and Housing Census as of 31 III 2011 as well as data of current reporting.

Balances of the size and structure of population are performed according to the following schema:

Size of population at the beginning of the period (year, quarter)

- + live births
- deaths
- + registrations for permanent residence (moving from other units of administrative division and from abroad)
- cancellation of registration for permanent residence (in connection with moving to other units of administrative division and abroad)
- +(-) changes in population size caused by administrative changes
- = Size of population at the end of the period (year, quarter).

2. The balance of the population is being developed for the two categories of residence – according to **national and international definition of residence**. The difference concerns the criteria for the migration for temporary stay taken into account in each of the balance sheets – in the case of:

- 1) **national definition of residence** – includes internal migration for temporary stay, i.e. the difference between the number of persons who temporarily left the gmina for more than 3 months (until 2005 – more than 2 months) to another place in the country and the number of persons who arrived from somewhere else in the country for more than 3 months (until 2005 – more than 2 months). For the population of the gmina therefore are not counted immigrants staying in Poland temporarily, but are counted Polish permanent residents temporarily staying abroad (regardless of the period of their temporary presence/ absence);
- 2) **the international definition of residence (residents)** – includes long-term temporary migration both – internal and international, i.e. the difference between the number of persons who left the gmina for at least 12 months to another place in the country or abroad and the number of people who arrived to the community from elsewhere in the country or from abroad (immigrants without residence card) for at least 12 months. For residents of the gmina, therefore, are included all persons living or intending to live in the area of gmina not less than 1 year. Residents (resident population) is the category of the state population developed for international statistics in accordance with Regulation of the European Parliament and of the Council (EU) No. 1260/2013 of 20 XI 2013 European statistics on demography.

Prezentowane dane o ludności i w zakresie współczynników demograficznych opracowano zgodnie z krajową definicją zamieszkania.

3. Źródłem danych sprawozdawczości bieżącej są:

- Ministerstwo Cyfryzacji – w zakresie migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały;
- urzędy stanu cywilnego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
- sądy okręgowe – w zakresie prawomocnie orzeczonych separacji i rozwodów.

II. Objaśnienia podstawowych pojęć

Stan i struktura ludności

1. Dane o liczbie i strukturze ludności w przekroju terytorialnym opracowano według faktycznego miejsca zamieszkania, czyli ujęto ludność zameldowaną na pobyt stały w danej jednostce podziału terytorialnego (gminie) i tam mieszkającą oraz ludność przebywającą tam czasowo (zameldowaną na pobyt czasowy ponad 3 miesiące; do 2005 r. – ponad 2 miesiące).

2. W tablicach obok roczników wieku oraz tradycyjnych pięcioletnich grup wieku wprowadzono również następujące grupowania:

Ekonomiczne grupy wieku:

- wiek przedprodukcyjny – mężczyźni i kobiety w wieku 0–17 lat,
- wiek produkcyjny – mężczyźni w wieku 18–64 lata, kobiety w wieku 18–59 lat:
 - wiek mobilny (18–44 lata mężczyźni i kobiety),
 - wiek niemobilny (45–64 lata mężczyźni i 45–59 lat kobiety),
- wiek poprodukcyjny – mężczyźni w wieku 65 lat i więcej oraz kobiety – 60 lat i więcej.

Przez ludność w wieku nieprodukcyjnym rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym oraz ludność w wieku poprodukcyjnym.

Biologiczne grupy wieku:

- 0–14 lat – dzieci,
- 15–64 lata – dorośli bez osób starszych,
- 65 lat i więcej – osoby starsze.

Edukacyjne grupy wieku: 3–6 lat, 7–12, 13–15, 16–18, 19–24 lata.

3. **Roczny przyrost ludności** w % (stopa przyrostu) jest to iloraz liczby ludności według stanu na koniec badanego okresu i liczby ludności według stanu na koniec poprzedniego okresu pomniejszony o 100.

4. **Współczynnik feminizacji** to liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn.

5. **Mediana wieku** (wiek środkowy) ludności jest parametrem wyznaczającym granicę wieku, której połowa ludności jeszcze nie przekroczyła, a druga połowa już osiągnęła.

6. **Współczynnik obciążenia demograficznego ludności w wieku produkcyjnym** to liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Presented data on the population in terms of demographic rates are developed according to the national definition of residence.

3. *The source of current reporting are:*

- *Ministry of Digital Affairs – regarding internal and international migration of population for permanent residence;*
- *civil status offices – regarding registered marriages, births and deaths,*
- *regional courts – regarding legally valid decisions in actions for separation and divorce.*

II. Main definitions

Size and structure of population

1. *Data on the number and structure of population by territorial division were prepared according to the usual place of residence – i.e. including the people registered for permanent residence in a given unit of administrative division (gmina) and living there and people staying there temporarily (registered for temporary residence for over 3 months; until 2005 – for a period of more than 2 months).*

2. *In tables, apart from years of birth and traditional 5-years age groups, following groupings were added:*

Economic age groups:

- *pre-working age – males and females aged 0–17,*
- *working age – males, aged 18–64, and females, aged 18–59:*
 - *mobility age (18–44 males and females),*
 - *non-mobility age (45–64 males and 45–59 females),*
- *post-working age – 65 and more for males and 60 and more for females.*

Population of non-working age group is understood as population at pre-working age and population at post-working age.

Biological age groups:

- *0–14 – children,*
- *15–64 – adults excluding elderly people,*
- *65 and more – elderly people.*

Educational age groups: 3–6, 7–12, 13–15, 16–18, 19–24.

3. **Actual increase rate** in % (growth rate of population) – *the quotient of the population size as at the end of the surveyed period and the population size as at the end of the previous period decreased by 100.*

4. **Feminization rate** is a number of females per 100 males.

5. **Median age** of population is a parameter determining the exact age, which half of population did not reach yet and the other half already exceeded.

6. **Age dependency ratio** is the number of the population in the non-working age per 100 persons in the working age.

Ruch naturalny ludności

1. Dane o **ruchu naturalnym ludności** w podziale terytorialnym opracowano w odniesieniu do:

- małżeństw – według miejsca zameldowania męża przed ślubem (gdy mąż przed ślubem mieszkał za granicą, przyjmuje się miejsce zameldowania żony przed ślubem);
- separacji – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (gdy osoba wnosząca powództwo mieszka za granicą, przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka; w przypadku zgodnego wniosku stron przyjmuje się miejsce zamieszkania męża). Nie są uwzględniane przypadki, gdy oboje małżonkowie w momencie wniesienia powództwa zamieszkiwali za granicą;
- rozwodów – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (gdy osoba wnosząca powództwo mieszka za granicą, przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka). Nie są uwzględniane przypadki, gdy oboje małżonkowie w momencie wniesienia powództwa zamieszkiwali za granicą;
- urodzeń – według miejsca zamieszkania matki noworodka;
- zgonów – według miejsca zamieszkania osoby zmarłej.

2. Dane o **małżeństwach** uwzględniają związki małżeńskie zawarte w formie przewidzianej prawem w urzędach stanu cywilnego – ustawa Prawo o aktach stanu cywilnego z dnia 28 XI 2014 r. (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r. poz. 1741). Przepisy prawa rodzinnego reguluje ustawa z dnia 25 II 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 1964 r. Nr 9, poz. 59, z późn. zm.).

Od 1999 r. – na mocy ustawy z dnia 24 VII 1998 r. o zmianie ustaw: Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Kodeks postępowania cywilnego, Prawo o aktach stanu cywilnego, ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 117, poz. 757) – w urzędach stanu cywilnego rejestrowane są także małżeństwa podlegające prawu wewnętrznemu Kościoła lub Związku Wyznaniowego zawarte w obecności duchownego. Małżeństwo zawarte w tej formie (przy spełnieniu warunków określonych ustawą) podlega prawu polskiemu i pociąga za sobą takie same skutki cywilnoprawne, jak małżeństwo zawarte przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego.

Małżeństwa wyznaniowe mogą być zawierane jedynie w dziesięciu Kościołach i Związku Wyznaniowym, do których należą: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Methodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich, Kościół Starokatolicki Mariawitów i Kościół Zielonoświątkowy.

3. Instytucja **separacji** została wprowadzona w Polsce w grudniu 1999 r. ustawą z dnia 21 V 1999 r. o zmianie ustaw Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Kodeks cywilny, Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 1999 r. Nr 52, poz. 532). Prezentowane w tablicach dane dotyczą orzeczonej separacji.

Vital statistics of population

1. Data regarding the **vital statistics** according to territorial division were compiled as follows:

- marriages – according to the husband's place of residence before the marriage (in cases when the husband lived abroad before the marriage, the wife's place of residence before the marriage is used);
- separations – according to the plaintiff's place of residence (in case when person filling petition residing aboard, place of residence of a spouse has been taken; in cases unanimous petition of both of persons – residence of husband is used). Data exclude divorces in which both spouses were living abroad at the moment of filling petition for separation;
- divorces – according to the plaintiff's place of residence (in case when person filling petition residing aboard, place of residence of a spouse has been taken). Data exclude divorces in which both spouses were living abroad at the moment of filling petition for divorce;
- births – by the place of residence of the new born child's mother;
- deaths – by the place of residence of the deceased.

2. The data on **marriages** refers to marriages contracted according to lawful rules at the civil status offices – the Law on Civil Status Acts dated 28 XI 2014 (unified text: Journal of Laws 2014, item 1741). The rules of the family law are regulated by the Act dated 25 II 1964 – Family and Tutelary Code (Journal of Laws 1964 No. 9, item 59, with later amendments).

Since 1999 – according to the Act dated 24 VII 1998: the Family and Tutelary Code, the Civil Proceedings Code, the Law on Civil Status Acts, the Act on Relation of the State to the Catholic Church in the Republic of Poland and the other selected acts (Journal of Laws No. 117, item 757) – all marriages are registered in the local civil status offices in Poland, including those based on the internal law of the Churches or the Religious Associations. Marriages contracted on the basis of canonic law are subordinate to the civil Polish laws and result in the same civil and law consequences as marriages contracted in the local civil status offices.

The **religious marriages** may be contracted in the ten Churches and Religious Associations: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Methodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy.

3. **Separations** as a legal institution were introduced in Poland on December, 1999 on the basis of the Act dated 21 V 1999 – change of Family and Tutelary Code, Civil Code, Civil Procedure Code and other Acts (Journal of Law 1999 No. 52, item 532). In tables data concern legally valid separations.

4. Instytucja **rozwodów** została wprowadzona na terenie całego kraju w dniu 1 I 1946 r. dekretem z dnia 25 IX 1945 r. – Prawo małżeńskie (Dz. U. z 1945 r. Nr 48, poz. 270). Przepisy prawa rodzinnego reguluje ustawa z dnia 25 II 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 1964 r. Nr 9, poz. 59, z późn. zm.).

5. **Żywe urodzenie** jest to całkowite wydalenie lub wydobycie z ustroju matki noworodka, niezależnie od czasu trwania ciąży, który po takim wydaleniu lub wydobyciu oddycha bądź wykazuje jakiegokolwiek inne oznaki życia, jak: czynność serca, tętnienie pępowiny lub wyraźne skurcze mięśni zależnych od woli (mięśni szkieletowych) bez względu na to, czy sznur pępowiny został przecięty lub łożysko zostało oddzielone; każdy taki noworodek jest uważany za żywo urodzonego.

Do 2014 r. źródłem danych o urodzeniu żywym i martwym był, wykorzystywany wtórnie przez statystykę publiczną, dokument Ministerstwa Zdrowia podstawowy dla akt stanu cywilnego „Pisemne zgłoszenie urodzenia dziecka”. Dla 2015 i 2016 r. źródłem danych:

- medycznych o urodzeniu żywym jest dokument Ministerstwa Zdrowia „Karta urodzenia”), natomiast dane demograficzno-społeczne pochodzą z rejestru stanu cywilnego oraz rejestru PESEL;
- o urodzeniach martwych jest sprawozdanie o działalności szpitala ogólnego (o symbolu MZ-29) zawierające ogólne informacje, tj. dotyczące: liczby urodzeń martwych w podziale na ciężar urodzeniowy dziecka i województwo powiatu (umiejscowienie szpitala).

6. **Płodność kobiet** mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat). Oprócz ogólnych współczynników płodności podaje się również współczynniki grupowe (częstkowe), obliczone jako ilorazy liczby urodzeń żywych z kobiet w danej grupie wieku i liczby kobiet w tej samej grupie wieku. Urodzenia z matek w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15–19 lat; urodzenia z matek w wieku 50 lat i więcej zalicza się do grupy 45–49 lat.

7. Współczynniki reprodukcji ludności zdefiniowano następująco:

- **współczynnik dzietności ogólnej** oznacza liczbę dzieci, którą urodziłaby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłaby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie;
- **współczynnik reprodukcji brutto** przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę przy założeniu, że kobieta w wieku rozrodczym (15–49 lat) będzie rodzić z taką częstością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji (niezmiennie współczynniki płodności).

8. **Współczynnik dynamiki demograficznej** jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.

4. **Divorces** as a legal institution were introduced in Poland on 1 I 1946 on the basis of the Act dated 25 IX 1945 – Marriage Law (Journal of Law 1945 No. 48, item 270). The regulations of the family law are regulated by the Act dated 25 II 1964 – Family and Tutelary Code (Journal of Laws 1964 No. 9, item 59, with later amendments).

5. **Live birth** is the complete expulsion or extraction from mother of an infant, irrespective of the pregnancy duration, which after such separation, breathes or shows any other evidence of life, such as beating of the heart, pulsation of the umbilical cord or definite movement of voluntary muscles, whether or not the umbilical cord has been cut or the placenta was attached; each such a product is considered as live born.

Up to 2014 the source of data on live birth and still birth were the document of the Ministry of Health "Notification of birth", which is basic document for civil status acts and is secondarily utilized by national statistics. For 2015 and 2016 the source of:

- medical data of live births is document of the Ministry of Health "Birth certificate". Sociodemographic data come from the register of civil status and register PESEL;
- data of still births is a report on the activities of a general hospital (symbol MZ-29) containing general information, ie.: the number of stillbirths in the division of the birth-weight and voivodship of delivery (location of the hospital).

6. **Female fertility rate** is calculated as the ratio of the number of live births and the number of women in the reproductive age (15–49). Besides total rate, age-specific fertility rates are published, that are calculated as the ratios of the number of live births from women and the number of these women in the same groups of age. Births from mothers in the age under 15 are counted to the group 15–19 and from the mothers at the age 50 and over – to the group 45–49.

7. **Reproduction rates** are defined as follows:

- **total fertility rate** refers to the number of children which would be born to the average woman during the course of her entire reproductive period (15–49 years of age) assuming that in particular phases of this period she would give births with an intensity observed during a given year, i.e., in assuming age specific fertility rates for this period to be constant;
- **gross reproduction rate** refers to the number of daughters which would be born to the average woman assuming that a woman during her reproductive age (15–49) will give births with an intensity which is characteristic for all women giving births in the year for which the reproduction rate is calculated (constant fertility rates).

8. **Demographic dynamics rate** is the ratio of the number of live births to the number of deaths in a given period.

9. Kolejność urodzenia dziecka określa, którym z kolei dzieckiem urodzonym przez matkę jest noworodek zarejestrowany w danym roku, przy uwzględnieniu wszystkich poprzednich urodzeń noworodków żywych i martwych.

10. Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

11. Informacje o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) prezentowane są według kryteriów definicji urodzenia i zgonu noworodka rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia.

Zgonem jest trwałe, czyli nieodwracalne ustanie czynności narządów niezbędnych dla życia, konsekwencją czego jest ustanie czynności całego ustroju. Za **zgon niemowlęcia** uważa się zgon dziecka w wieku poniżej 1 roku, za **zgon noworodka** – zgon dziecka w wieku poniżej 4 tygodni (poniżej 28 dni), przez 0 dni określa się wiek żywo urodzonego noworodka, który nie przeżył 24 godzin.

12. Przy opracowywaniu danych o **zgonach według przyczyn** przyjęto wyjściową przyczynę zgonów. Za przyczynę wyjściową uważa się chorobę stanowiącą początek okresu chorobowego, który doprowadził do zgonu, albo uraz czy zatrucie, w wyniku którego nastąpił zgon.

Z dniem 1 I 1997 r. obowiązują w Polsce – w zakresie orzecznictwa o przyczynach zgonów – zasady Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych – X Rewizja. W związku z tym nastąpiła zmiana organizacji badania oraz opracowywania danych o zgonach. Cykl opracowania informacji o przyczynach zgonów został wydłużony do roku. Tym samym dane o zgonach według struktury demograficzno-społecznej osób zmarłych dotyczą 2016 r., natomiast dane o przyczynach zgonów dotyczą umieralności, jaka miała miejsce w 2015 r.

Dane o przyczynach zgonów mogą różnić się w zakresie płci, wieku oraz miejsca zamieszkania (powiat, miasto, wieś) w stosunku do danych o strukturze demograficzno-społecznej osób zmarłych opublikowanych w poprzedniej edycji publikacji.

W stosunku do obowiązującej klasyfikacji zastosowano skrót; skrócona nazwa została oznaczona w tablicach znakiem „Δ”. Zastosowany skrót i jego pełną nazwę podaje się poniżej:

skrót	pełna nazwa
Wady rozwojowe wrodzone	Wady rozwojowe wrodzone, niekształcenia i aberracje chromosomowe

13. Przeciętne dalsze trwanie życia wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w wieku x lat, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

Migracje ludności

1. Dane o **migracjach ludności** pochodzą z dokumentacji prowadzonej przez gminy, dotyczącej ewidencji ludności o ruchu migracyjnym – w oparciu o druki meldunkowe wypełniane przez osobę zmieniającą miejsce zamieszkania: zgłoszenie pobytu stałego (migracje wewnętrzne i imigracja na pobyt stały), zgłoszenie wymeldowania z pobytu stałego

9. The **birth order of infant** shows which in turn from among infants born by the mother is the new born registered in a given year considering all previous live births and still births.

10. Natural increase of the population accounts for the difference between the number of live births and deaths in a given period.

11. Information on births and deaths (including infant deaths) is presented according to criteria of the definition of infant births and deaths recommended by the World Health Organization (WHO).

The **death** means the permanent and irreversible cessation of functions of the essential for life organs and in consequence the cessation of functions of the whole organism. The **infant death** means the death under 1 year of age, the **new born infant death** – under 4 weeks of age (up to 28 days of life), 0 day indicates the age of new live born infant, who did not survive 24 hours.

12. The **deaths by causes** are compiled on the basis of the initial cause of death. The initial cause is the disease, which was the beginning of the morbid process and which caused the death; it may be also the injury or the poisoning, which caused the death.

Since 1 I 1997 – in the medical practice and statistical reporting on morbidity and mortality – in Poland the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems has been implemented, tenth Revision (into the last revision ICD-9). Regarding to this fact some changes were made in the field of organizational aspects as so in data processing of deaths. The cycle of producing the cause of death for statistics is longer – has been extended up to ca. 1 year. For this reason data on number of deaths by socio-demographic structure of deceased persons concern 2016, however data on causes of deaths concern mortality in 2015.

Data on causes of deaths by sex, age and place of residence (powiats, urban areas, rural areas) can be different from data on socio-demographic structure of deceased persons published in the previous edition of the publication.

In regard to current classification abbreviation is used; abbreviated name is marked in the tables with the sign “Δ”. The abbreviation used and their full name is given below:

abbreviation	full name
Congenital anomalies	Congenital malformations, deformations and chromosomal abnormalities

13. Life expectancy is expressed by the average number of years that a person at the exact age x still has to live, assuming a fixed mortality level from the period for which life expectancy tables were compiled.

Migration of population

1. Data regarding **migration of the population** are based on documentation conducted by the local registration offices (gminas) on population movement, on the grounds of: notification of a permanent stay (internal migration and immigration for permanent stay), notification of departure for a permanent stay abroad (emigration for permanent stay),

w związku z wyjazdem za granicę (emigracja na pobyt stały), zgłoszenie pobytu czasowego (migracje wewnętrzne i imigracja na pobyt czasowy) oraz zgłoszenie wyjazdu na pobyt czasowy za granicę (emigracja na pobyt czasowy).

2. Informacje o **migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały** podano na podstawie pełnej ewidencji osób migrujących. Od 2006 r. dane pobierane są ze zbioru PESEL – Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności.

3. Przez **migracje wewnętrzne ludności** rozumie się zmiany miejsca stałego (lub czasowego) pobytu, polegające na przekroczeniu granicy administracyjnej gminy w celu osiedlenia się na stałe (lub pobyt czasowy). W przypadku gminy miejsko-wiejskiej migracją jest również zmiana miejsca zamieszkania między terenami miejskimi i wiejskimi gminy. Do migracji wewnętrznych zalicza się także przemieszczenie z pobytu czasowego na pobyt stały w danej miejscowości, jeżeli poprzednie miejsce pobytu stałego znajdowało się w innej gminie.

Migracje wewnętrzne ludności nie uwzględniają zmian adresu w granicach tej samej jednostki, gdyż takie przemieszczenie nie powoduje zmiany w liczbie i strukturze ludności tej jednostki.

W ramach migracji wewnętrznych ludności rozróżnia się **ruch międzywojewódzki**, czyli przemieszczenia ludności z jednego województwa do innego województwa oraz **ruch wewnątrzwojewódzki**, tj. zmiany miejsca zamieszkania osób w granicach tego samego województwa.

Przez określenie „**napływ**” rozumie się nowe zameldowania na pobyt stały, przez „**odpływ**” – wymeldowania z pobytu stałego (tj. zameldowania w innej jednostce na pobyt stały).

Dane o wewnętrznych migracjach na pobyt stały zawierają tablice 1(35)–5(39).

4. Dane o **migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt czasowy** pochodzą z cyklicznie przeprowadzanych przez GUS badania statystycznego ludności zameldowanej na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (do 2005 r. włącznie – ponad 2 miesiące) oraz ludności (stałych mieszkańców gminy) nieobecnej w związku z wyjazdem za granicę na pobyt czasowy ponad 6 miesięcy (do 2005 r. włącznie – ponad 2 miesiące, w latach 2006–2012 – ponad 3 miesiące, a od 2013 r. – ponad 6 miesięcy).

Wyniki odzwierciedlają stan w dniu badania, tj. w dniu 31 XII każdego roku (opisują zasoby, a nie strumienie migracyjne). Źródłem informacji jest ewidencja gmin (dokumentacja meldunkowa).

5. Badaniem wewnętrznych migracji czasowych nie są objęte osoby zameldowane na pobyt stały i czasowy w tej samej jednostce administracyjnej (gminie), z wyjątkiem gmin miejsko-wiejskich, dla których zachowano podział na tereny miejskie i wiejskie gminy.

Wyniki badania (prezentowane w tablicach 6(40)–8(42)) są istotnym elementem prowadzonych – metodą bilansową – szacunków liczby i struktury ludności zamieszkałej w poszczególnych gminach kraju.

notification of a temporary stay (internal migration and immigration for temporary stay) and notification of departure for a temporary stay abroad (temporary emigration).

2. The data on **internal and international migration for permanent residence** have been compiled on the basis of complete registration of migrants. Since 2006 the data are taken from PESEL – the Common Electronic System of Population Register.

3. **Internal migration of the population** is the change of the place of permanent (or temporary) residence connected with the crossing of the administrative border of the gmina with the purpose to settle in another administrative unit. In case of urban-rural gmina the change of residence place between urban and rural areas of this community is also a migration. Internal migration includes the cases of change from the temporary to the permanent residence in the same administrative unit, if the previous place of permanent residence was in another administrative unit.

The changes of address within the same unit are excluded from data on internal migration, as they do not influence on the size and structure of the population in this unit.

Internal migration is divided into two groups: **intervoivodship movement** (from one to the other voivodship) and **intravoivodship movement** (within the same voivodship).

The term “**inflow**” is used in the case of registration of arrival for permanent stay, the term “**outflow**” – in the case of registration of departure from permanent residence (i.e. registration of arrival for permanent residence in other administrative unit).

Data on internal migration for permanent residence are presented in the tables 1(35)–5(39).

4. The data on **internal and international migration for temporary stay** are the results of statistical survey, regularly conducted by the Central Statistical Office, on population registered for temporary stay above 3 months (until 2005 – above 2 months) and on population (persons residing permanently in gmina) absent due to departure abroad for temporary stay for above 6 months (until 2005 – above 2 months, in 2006–2012 – above 3 months, since 2013 – above 6 months).

The results reflect the state as of the day of survey, i.e. as of 31 XII of each year (they concern migration stocks, not migration flows). The source of information is gmina's register (notification documents).

5. Survey on internal migrations for temporary stay does not include persons registered for permanent and temporary stay in the same administrative unit (gmina), excluding urban-rural gminas for which division on rural and urban area has been preserved.

The results of the survey (presented in tables 6(40)–8(42)) are an essential element of an estimation – compiled using balance method – on size and structure of population living in particular gminas in the country.

6. Migracje zagraniczne ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą kraju zamieszkania. Obowiązujące w Unii Europejskiej Rozporządzenie (WE) nr 862/2007 Parlamentu Europejskiego (PE) i Rady z dnia 11 VII 2007 r. zawiera definicję migracji uwzględniającą zamierzony okres zamieszkania w innym kraju wynoszący co najmniej 12 miesięcy. W rozumieniu tej definicji:

- **imigracja** to przybycie do kraju osoby będącej uprzednio rezydentem innego kraju z zamiarem przebywania przez okres co najmniej 12 miesięcy;
- **emigracja** to opuszczenie kraju przez jego rezydenta z zamiarem przebywania za granicą przez okres co najmniej 12 miesięcy.

Tego typu migracje (związane ze zmianą kraju zamieszkania na okres co najmniej 12 miesięcy) określa się często mianem **zagranicznych migracji długookresowych**.

Prezentowane w publikacji dane o **migracjach zagranicznych na pobyt stały** pochodzą z rejestru PESEL i zostały opracowane na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniach osób przyjeżdżających do Polski na pobyt stały (imigracja na pobyt stały) oraz o wymeldowaniach mieszkańców Polski wyjeżdżających na stałe za granicę (emigracja na pobyt stały); dane te przedstawiono w tablicach 9(43)–11(45).

Ponadto w publikacji prezentowane są dane o osobach (stałych mieszkańcach innych krajów) zameldowanych w Polsce na pobyt czasowy trwający ponad 3 miesiące (tablice 12(46)–14(48)) oraz ludności czasowo nieobecnej w związku z wyjazdem za granicę na okres ponad 6 miesięcy (tablice 15(49)–17(51)) pochodzące z badania GUS przeprowadzanego według stanu w dniu 31 XII każdego roku. Dane o ludności czasowo nieobecnej obejmują wyłącznie te osoby, które zgłosiły w gminie swój wyjazd na pobyt czasowy za granicę.

6. International migration of the population is understood as moves of the people related to change of country of residence. Regulation (EC) 862/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 contains the definition of migration taking into account intended period of residence in another country for at least 12 months. According to this definition:

- **immigration** means arrival in the country of a person who previously was an usual resident of another country with intention to stay for a period of at least 12 months;
- **emigration** means departure from the country by its usual resident with intention to stay abroad for a period of at least 12 months.

This type of migration (related to change of country of residence for at least 12 months) is defined as **long-term international migration**.

Data on **international migration for permanent residence** presented in this publication comes from the PESEL register and was compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of people arriving in Poland for permanent residence (immigration for permanent residence) as well as deregistration of inhabitants of Poland leaving the country for permanent residence abroad (emigration for permanent residence); data are presented in the tables 9(43)–11(45).

Moreover, there are data on persons (permanent inhabitants of other countries) registered in Poland for a temporary stay above 3 months (tables 12(46)–14(48)) and persons temporarily absent due to departure abroad for a period of above 6 months (tables 15(49)–17(51)) presented in this part. These data are the results of the survey conducted by the CSO – as of 31 XII each year. Data on population temporarily absent include exclusively these persons who notify gmina of their departure for temporary stay abroad in the local registration offices (gmina).

WYNIKI BADAŃ – SYNTEZA

Stan i struktura ludności

Według stanu na koniec 2016 r. w województwie wielkopolskim mieszkało 3481,6 tys. osób. W skali roku liczba ludności zwiększyła się o 6,3 tys. osób, tj. o 0,2%. Pod względem liczby ludności województwo wielkopolskie z udziałem 9,1% (w 2015 r. 9,0%) utrzymało się na 3. miejscu w kraju po mazowieckim (14,0%) i śląskim (11,9%). Na 1 km² powierzchni przypadało tu średnio 117 osób (podobnie jak w 2015 r.), przy przeciętnej dla Polski 123 osoby na 1 km²; zob. ryc. 20. Biorąc pod uwagę gęstość zaludnienia województwo wielkopolskie zajmowało miejsce 8. w kraju i ze względu na tę cechę charakteryzowało się znacznym zróżnicowaniem – najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w Poznaniu (2063 osoby na 1 km²), najniższą natomiast w powiecie złotowskim (42 osoby); zob. ryc. 2.

W strukturze ludności według miejsca zamieszkania przeważała ludność miejska. Pomimo systematycznego spadku wskaźnika urbanizacji, określającego udział ludności miejskiej w ludności ogółem, w 2016 r. mieszkańcy miast stanowili 54,7%, tj. o 0,2 p.proc. mniej niż w 2015 r. *W kraju udział ten wyniósł 60,2%, tj. o 0,1 p.proc. mniej niż w roku poprzednim.* Liczba mieszkańców wsi w ciągu roku zwiększyła się o 0,6%, a ich udział w ludności ogółem wzrósł o 0,2 p.proc. do 45,3%. *W Polsce zanotowano w tym czasie wzrost liczby ludności na wsi o 0,2%, a odsetek ludności wiejskiej zwiększył się o 0,1 p.proc. do 39,8%.*

Nie uległa zmianie struktura ludności według płci, nadal kobiety stanowiły większą część mieszkańców województwa. Ich udział kształtował się na poziomie 51,3% (w kraju 51,6%), a współczynnik feminizacji, czyli liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn, wyniósł 105,5 (wobec 106,7 w kraju). W miastach przewaga liczebna kobiet była większa – na 100 mężczyzn przypadało przeciętnie 110,1 kobiet, podczas gdy na wsi utrzymywał się stan bliski równowadze płci (100,2 kobiet na 100 mężczyzn). Największe wartości współczynnik feminizacji osiągnął w miastach na prawach powiatu: w Kaliszu na 100 mężczyzn przypadało 114,7 kobiet, w Poznaniu – 114,5, w Koninie – 111,4, a w Lesznie – 108,9. Najbardziej wyrównane pod względem proporcji płci były powiaty leszczyński i grodziski, gdzie na 100 mężczyzn przypadało odpowiednio 100,3 i 100,8 kobiet. Przewaga liczebna jednej płci nad drugą zmieniała się wraz z wiekiem. W 2016 r., w kolejnych rocznikach aż do 46 roku życia włącznie, więcej było mężczyzn niż kobiet, a współczynnik feminizacji dla całego przedziału 0–46 lat wyniósł 96,2. Zdecydowaną dominację liczebną kobiet obserwuje się w starszych grupach wiekowych. W przedziale 65 lat i więcej na 100 mężczyzn przypadało 151 kobiet, a w grupie wiekowej 80 lat i więcej przewaga kobiet była ponad dwukrotna.

Mediana wieku mieszkańców województwa wielkopolskiego w 2016 r. wynosiła 39,0 lat (w 2015 r. 38,6 lat), co oznacza, że połowa ludności jeszcze nie przekroczyła wieku 39,0 lat, a druga połowa już go osiągnęła. Wiek środkowy kobiet (40,5 lat) był o 3 lata wyższy niż mężczyzn (37,5 lat), podczas gdy w 2015 r. było to odpowiednio 40,1 lat i 37,1 lat. Mediana wieku ludności miejskiej była o 3,4 lat wyższa niż mieszkańców wsi – 40,5 lat wobec 37,1 lat (w 2015 r. odpowiednio 40,1 lat i 36,8 lat). W 10 powiatach wiek środkowy był wyższy niż przeciętnie w województwie. Największą wartość przyjmował on w miastach na prawach powiatu: Koninie (43,1 lat wobec 42,6 lat w 2015 r.), Kaliszu (42,8 lat wobec 42,3 lat), Poznaniu (40,8 lat wobec 40,4 lat) i Lesznie (40,5 lat wobec 39,9 lat), natomiast najmniejszą w powiecie grodziskim (36,5 lat wobec 36,1 lat) i leszczyńskim (37,0 lat wobec 36,6 lat).

Proces postępującego starzenia się ludności można zaobserwować w przesunięciach w strukturze ludności według biologicznych grup wieku. Polega on na zwiększaniu się udziału najstarszych grup wiekowych w całej populacji, przy czym najczęściej stosowanym jego miernikiem jest udział w ludności w wieku 65 lat i więcej. Na starość demograficzną wpływa nie tylko liczebność ludności starszej, ale także rozmiary grupy najmłodszej w wieku 0–14 lat.

W 2016 r. w województwie wielkopolskim liczba ludności w wieku 0–14 lat wyniosła 562,1 tys. osób i w porównaniu z 2015 r. zwiększyła się o 0,7% (*w kraju wzrost o 0,3%*). Na 100 mieszkańców województwa przypadło, podobnie jak przed rokiem, średnio 16 dzieci w wieku 0–14 lat (*w kraju, podobnie jak przed rokiem, 15*). Największy udział dzieci w wieku 0–14 lat w ogólnej liczbie ludności odnotowano w powiatach: poznańskim (19,2% wobec 18,9% w 2015 r.), leszczyńskim (18,1%; podobnie jak przed rokiem) i grodziskim (17,9%; podobnie jak przed rokiem), natomiast najmniejszym odsetkiem charakteryzowały się miasta na prawach powiatu: Konin (12,8%; podobnie jak w 2015 r.), Kalisz (13,8%; podobnie jak przed rokiem) oraz Poznań (14,0% wobec 13,7%).

W 2016 r. w województwie wielkopolskim zbiorowość osób w wieku 65 lat i więcej liczyła 529,0 tys. i w odniesieniu do 2015 r. zwiększyła się o 4,1% (*w kraju wzrost o 3,7%*). Wśród mieszkańców województwa wielkopolskiego nadal więcej jest dzieci niż osób starszych, choć nadwyżka ta maleje z roku na rok. W 2016 r. nadwyżka liczby ludności w wieku 0–14 lat nad liczbą osób w wieku 65 lat i więcej wynosiła 33,0 tys. osób wobec 49,9 tys. osób przed rokiem. W 2016 r. udział osób w wieku 65 lat i więcej kształtował się na poziomie 15,2%, tj. o 0,6 p.proc. więcej niż w 2015 r. (*w kraju 16,4% wobec 15,8% przed rokiem*). Największy udział ludności w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności zaobserwowano w miastach na prawach powiatu: Kaliszu (19,5%; 18,7% w 2015 r.), Koninie (19,3%; 18,3% przed rokiem) i Poznaniu (19,1%; 18,4% w 2015 r.), natomiast najmniejszy w powiecie poznańskim (11,9% wobec 11,4% przed rokiem), grodziskim (12,5% wobec 12,0%) i leszczyńskim (12,7% wobec 12,3%); zob. ryc. 10.

W wyniku stopniowego zwiększania się udziału osób starszych (w wieku 65 lat i więcej) oraz nieznacznego wzrostu udziału dzieci (w wieku 0–14 lat) zaobserwowano mniejsze wartości współczynnika młodości demograficznej określającej relację tych grup wiekowych. W 2016 r. w województwie wielkopolskim współczynnik ten kształtował się na poziomie 106 dzieci w wieku 0–14 lat na 100 osób w wieku 65 lat i więcej, tj. o 4 dzieci mniej niż w 2015 r. (110); *w kraju odpowiednio 92 i 95*. W większości (29 z 35) powiatów współczynnik młodości przyjmował wartości powyżej 100 (więcej dzieci niż osób starszych). Najwięcej osób w wieku 0–14 lat na 100 osób w wieku 65 lat i więcej przypadło w powiatach: poznańskim (161; 166 w 2015 r.), grodziskim (144; 150; w 2015 r.), leszczyńskim (143; 147 przed rokiem) oraz obornickim (132; 138 przed rokiem). Natomiast współczynnik młodości mniejszy od 100 (mniej dzieci niż osób starszych) wystąpił w Koninie (67 wobec 70 w 2015 r.), Kaliszu (71 wobec 74), Poznaniu (73 wobec 74), Lesznie (89 wobec 93) oraz powiecie kolskim (95 wobec 98) i ostrowskim (99 wobec 103).

W województwie wielkopolskim, podobnie jak w kraju, obserwuje się przesunięcia w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku. W 2016 r. udział ludności w wieku poprodukcyjnym zwiększył się w ciągu roku o 0,6 p.proc. do 18,8%, przy wzroście liczebności tej grupy o 3,4% (*w kraju 20,2%; wzrost, odpowiednio o 0,6 p.proc. i o 3,1%*). Na poziomie zbliżonym do notowanego przed rokiem pozostał udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (19,2%), a jej liczebność zwiększyła się o 0,3% (*w kraju 17,9%; spadek, odpowiednio o 0,1 p.proc. i o 0,1%*). Ludność w wieku produkcyjnym (kobiety od 18 do 59 lat, mężczyźni od 18 do 64 lat) w 2016 r. stanowiła 62,0% (wobec 62,6% w 2015 r.), a liczebność tej grupy w ciągu roku zmniejszyła się o 0,8% (*w kraju 61,8%; 62,4% w 2015 r.; spadek o 1,0%*).

Obciążenie demograficzne, rozumiane jako liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym) przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym, w województwie wielkopolskim wzrosło do poziomu 61,3 osób wobec 59,7 w 2015 r. (*w kraju 61,7 osób wobec 60,1*); zob. ryc. 7. Najmniejsze wartości współczynnik obciążenia demograficznego przyjął w powiecie konińskim, gdzie na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 56,3 osób w wieku nieprodukcyjnym. Niski poziom współczynnika zanotowano również w powiatach złotowskim i grodziskim – odpowiednio 58,0 i 58,3 osób. Najwyższą wartość wskaźnik osiągnął w Kaliszu (68,7 osób), Poznaniu (65,5 osób) i Lesznie (po 65,3 osób).

Ruch naturalny ludności

Na stan i strukturę ludności województwa duży wpływ mają zjawiska demograficzne określane jako ruch naturalny ludności. W 2016 r. w województwie wielkopolskim zawarto 18529 małżeństw (o 5,1% więcej niż w 2015 r.), zarejestrowano 38237 urodzeń żywych (o 4,0% więcej niż przed rokiem) oraz 32327 zgonów (o 2,5% mniej niż w 2015 r.).

Zmiany demograficzne obserwowane w skali roku w województwie odzwierciedlają również wskaźniki liczone na 1000 ludności. Współczynnik małżeństw w 2016 r. ukształtował się na poziomie 5,33 wobec 5,08 w 2015 r. (*w kraju odpowiednio 5,03 wobec 4,91*). Współczynnik urodzeń żywych, który w 2015 r. wynosił 10,58, w 2016 r. zwiększył się do 10,99 (*w kraju wzrost z 9,60 do 9,95*). Współczynnik zgonów zmniejszył się z 9,55 w 2015 r. do 9,30 w 2016 r. (*w kraju z 10,27 do 10,10*). Odnotowano też spadek współczynnika zgonów niemowląt (liczonego na 1000 urodzeń żywych) z 4,46 do 4,13 (*w kraju z 4,00 do 3,98*).

Wobec zarejestrowania większej niż przed rokiem liczby urodzeń oraz mniejszej liczby zgonów, w 2016 r. w województwie wielkopolskim odnotowano wyższy przyrost naturalny. Współczynnik przyrostu naturalnego ogółem w przeliczeniu na 1000 ludności wyniósł +1,70 wobec +1,03 w 2015 r.; zob. ryc. 12. Jego wzrost zaobserwowano zarówno w miastach (z -0,09 do +0,70), jak i na wsi (z +2,41 do +2,91).

W województwie wielkopolskim w większości powiatów odnotowano dodatni przyrost naturalny. Największy przyrost w przeliczeniu na 1000 ludności zanotowano w powiatach: poznańskim (+6,46 wobec +5,64 w 2015 r.), grodziskim (+4,74 wobec +3,92 przed rokiem) i wolsztyńskim (+3,45 wobec +3,05 w 2015 r.). Ujemne wartości współczynnik przyrostu naturalnego przyjął w 6 powiatach (przed rokiem w 9), a najniższą zaobserwowano w Kaliszu (-2,56 wobec -3,57 przed rokiem) oraz powiecie chodzieskim (-1,90 wobec -0,36 w 2015 r.); zob. ryc. 11. *W kraju współczynnik przyrostu naturalnego był ujemny i w 2016 r. wyniósł -0,15 (-0,67 w roku poprzednim); zob. ryc. 22.*

Małżeństwa

W 2016 r. w województwie wielkopolskim zawarto 18529 związków małżeńskich, tj. o 5,1% więcej niż przed rokiem. W miastach wzrost liczby zawieranych małżeństw był większy niż przeciętnie na wsi i wyniósł 6,4% wobec 3,5%. W przeliczeniu na 1000 ludności w 2016 r. zawarto średnio 5,33 małżeństw (przed rokiem 5,08), przy czym współczynnik ten wahał się między 4,12 w Kaliszu a 6,14 w powiecie ostrzeszowskim.

Najliczniejszą grupą wśród nowożeńców były osoby w wieku od 25 do 29 lat. Małżeństwa zawarte przez osoby z tej grupy wiekowej stanowiły 23,7% ogólnej liczby nowo zawartych związków (*w kraju 23,3%*). Najczęściej

(w 67,9% zawieranych małżeństw; w kraju 68,3%) mąż był starszy od żony, przy czym w nieco ponad połowie z ogółu małżeństw (50,5%; w kraju 50,2%) różnica ta nie przekraczała 5 lat. Tylko w 13,4% nowych związków małżonkowie byli w równym wieku. W 18,7% małżeństw to żona była starsza od męża, a różnica wieku wynosiła najczęściej 1–2 lata (60,8% takich małżeństw).

W województwie wielkopolskim, podobnie jak w kraju, obserwuje się przesunięcie mediany wieku nowożeńców. W 2016 r. wyniosła ona w przypadku mężczyzn 29,3 lat, a wśród kobiet 27,2 lat wobec odpowiednio 29,1 lat i 27,0 lat w 2015 r. (w kraju, odpowiednio 29,5 lat i 27,3 lat wobec 29,3 lat i 27,1 lat). W miastach wiek środkowy nowożeńców był wyższy od przeciętnej dla województwa i w 2016 r. przyjął wartości 30,2 lat dla mężczyzn i 28,0 lat dla kobiet.

Wśród nowo zawartych związków większość stanowiły małżeństwa panien z kawalerami, a ich udział w ogólnej liczbie nowo zawartych małżeństw w 2016 r. wyniósł 81,4%. Mediana wieku nowożeńców zawierających związek małżeński po raz pierwszy była niższa niż nowożeńców ogółem i wyniosła dla mężczyzn 28,3 lat, a dla kobiet 26,3 lat. Mediana wieku kobiet wступujących po raz pierwszy w związek małżeński w miastach była wyższa niż na wsi (27,0 lat wobec 25,6 lat); w przypadku mężczyzn ta różnica była nieco mniejsza (28,8 lat w miastach wobec 27,7 lat na wsi).

W 27,7% ogółu nowo zawartych małżeństw oboje małżonkowie legitymowali się wyższym wykształceniem, w 18,2% – średnim, a w 6,4% – zasadniczym zawodowym. W 16,7% małżeństw kobieta posiadała wykształcenie wyższe, zaś mężczyzna średnie, a w 9,8% małżeństw kobieta miała wykształcenie średnie, a mężczyzna zasadnicze zawodowe.

Związki wyznaniowe, czyli zawarte w kościołach i jednocześnie zarejestrowane w urzędach stanu cywilnego, w 2016 r. stanowiły 64,5% (64,4% przed rokiem) ogółu małżeństw nowo zawartych w województwie wielkopolskim (w kraju 63,0% wobec 62,2% w 2015 r.). Na wsi odsetek małżeństw wyznaniowych był wyższy niż w mieście (70,8% wobec 59,3%; w 2015 r. 70,2% wobec 59,5%). W Polsce udział małżeństw wyznaniowych na wsi kształtował się na poziomie 70,7%, a w miastach – 57,7% (w 2015 r. odpowiednio 70,3% i 56,6%). Najmniejszy udział małżeństw wyznaniowych w ogólnej liczbie związków nowo zawartych zaobserwowano w Kaliszu (52,5%), Lesznie (52,9%) i Poznaniu (55,9%), natomiast największy odsetek odnotowano w powiatach grodziskim (76,2%) i kaliskim (75,7%).

W województwie wielkopolskim w 2016 r. na 18529 zawartych małżeństwach przypadało 16702 małżeństwa rozwiązane (w 63,6% poprzez śmierć współmałżonka, a w 36,4% przez rozwód). Wskaźnik przedstawiający stosunek małżeństw zawartych do rozwiązanych (1,11) plasował województwo wielkopolskie na 1. miejscu w kraju, przed podkarpackim (1,09), małopolskim (1,07) i pomorskim (1,00), przy średniej dla Polski wynoszącej 0,91. Aż w 12 województwach współczynnik ten kształtował się poniżej 1,00, co oznacza, że więcej małżeństw zostało rozwiązanych niż zawartych. Najniższy wskaźnik zaobserwowano w województwie łódzkim (0,76). W województwie wielkopolskim w 2016 r. na 1000 istniejących małżeństw 20,1 małżeństw zostało rozwiązanych (w tym 9,3 z powodu śmierci męża, 3,5 przez śmierć żony, a 7,3 przez rozwód). W kraju współczynniki te przyjmowały wartości, odpowiednio: 23,8; 12,2; 4,6 i 7,1. Na wsi wskaźnik małżeństw rozwiązanych był niższy i w 2016 r. wyniósł 18,8 wobec 21,3 w miastach (w kraju 20,7 wobec 25,8). Różnica pomiędzy zawartymi i rozwiązanymi małżeństwami wyniosła +2163 i na koniec 2016 r. liczba małżeństw istniejących sięgała 829,1 tys., co stanowiło 9,3% wszystkich małżeństw w kraju.

Rozwody i separacje

W 2016 r. w województwie wielkopolskim rozwiódły się 6082 pary małżeńskie, tj. o 3,5% więcej niż w 2015 r. Wskaźnik orzeczonych rozwodów w przeliczeniu na 1000 ludności wyniósł 1,75 (1,69 przed rokiem), a biorąc pod uwagę ludność w wieku 20 lat i więcej – 2,22 (2,15 w 2015 r.). Na 1000 zawartych małżeństw przypadło średnio, podobnie jak w kraju, 328 rozwodów (w 2015 r. 333; w kraju 356). Więcej rozwodów odnotowano w miastach (67,4% ogólnej liczby rozwodów; w kraju 72,3%). Wskaźnik rozwodów na 1000 ludności wynosił tu 2,15 wobec 1,26 na wsi (w kraju 1,98 w miastach wobec 1,09 na wsi), a biorąc pod uwagę ludność w wieku 20 lat i więcej – 2,67 wobec 1,65 (w kraju 2,44 wobec 1,41). Na 1000 zawartych małżeństw w miastach przypadło średnio 406 rozwodów, na wsi – 235 (w kraju odpowiednio 401 i 212).

W 2016 r. najwięcej rozwodów – w przeliczeniu na 1000 ludności – zarejestrowano w Kaliszu (2,30; 2,01 w 2015 r.) oraz w powiecie pilskim (2,17; 1,89 przed rokiem) i obornickim (2,17; 2,01 w 2015 r.). Natomiast najmniej było ich w powiecie kolskim (1,08; 1,42 w 2015 r.) oraz tureckim (1,09; 1,52 przed rokiem).

Pozwy rozwodowe częściej wносиły kobiety. W 2016 r. z powództwa żony orzeczono 67,5% rozwodów wobec 67,7% przed rokiem (w kraju udział ten wyniósł 66,8% wobec 66,7%). Niemal wszystkie rozwody (99,2%) orzeczone zostały bez wcześniejszego wniosku o separację, tj. bezpośrednio po wniesieniu powództwa o rozwód. Głównymi przyczynami rozwodów były: niezgodność charakterów (41,5% orzeczonych rozwodów, 35,3% w 2015 r.), niedochowanie wierności małżeńskiej (9,1%, 10,7% przed rokiem) i nadużywanie alkoholu (5,5%, 7,6% w 2015 r.), a także dłuższa nieobecność (1,6%, 2,5% w 2015 r.), nieporozumienia na tle finansowym (1,5%, 1,9% w 2015 r.) oraz naganny stosunek do członków rodziny (1,4%, podobnie jak w 2015 r.). Znacznie rzadziej jako przyczyny rozkładu pożycia wskazywane były różnice światopoglądowe, niedobór seksualny oraz trudności mieszkaniowe. W 78,3% ogółu rozwodów nie orzeczono o winie, w 14,2% winę orzeczono po stronie męża, w 4,0% spraw – po obu stronach, a w 3,5% – po stronie żony.

Najczęściej rozwodziły się małżeństwa bezdzietne (38,9% ogólnej liczby rozwodów, 38,5% przed rokiem) oraz z jednym dzieckiem (36,4%, 36,8% w 2015 r.). W 2016 r. przeciętna liczba dzieci w rozwiedzionych małżeństwach (uwzględniając tylko małżeństwa z dziećmi) wynosiła 1,49, przy czym była ona nieco wyższa na wsi (1,55 wobec 1,45 w miastach). Najczęściej wykonywanie władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi sąd powierzał matce (67,6% rozwodów małżeństw posiadających małoletnie dziecko na utrzymaniu) oraz razem matce i ojcu (26,2%), znacznie rzadziej tylko ojcu (4,7%), czy też oddzielnie matce i ojcu (1,0%). Łączna wartość zasądzonych alimentów w 2016 r. zamknęła się kwotą 2,8 mln zł, a przeciętna wysokość przyznanych w sprawie alimentów wyniosła 802 zł, czyli o 28 zł więcej niż w 2015 r. Najwięcej orzeczeń rozwodowych w 2016 r. w województwie wielkopolskim dotyczyło małżeństw, których okres trwania wynosił od 5 do 9 lat (25,7%) oraz od 10 do 14 lat (15,4%). Najczęściej rozwodziły się małżeństwa, w których oboje małżonkowie w momencie wniesienia powództwa mieli od 30 do 39 lat (30,4% ogółu rozwodów).

W 2016 r. w województwie wielkopolskim orzeczono prawomocnie 140 separacji, tj. o 5,4% mniej niż przed rokiem (w kraju 1612, czyli o 5,2% mniej niż w 2015 r.). W przeliczeniu na 100 tys. ludności w wieku 20 lat i więcej wskaźnik separacji wyniósł 5,12 wobec 5,42 przed rokiem (w kraju 5,25 wobec 5,54). Więcej separacji przeprowadzono w miastach niż na wsi, gdzie wskaźnik wynosił odpowiednio 5,98 wobec 4,00 (w kraju 6,06 w miastach wobec 3,86 na wsi).

Urodzenia żywe

W 2016 r. w województwie wielkopolskim odnotowano 38237 urodzeń żywych. W porównaniu z poprzednim rokiem liczba urodzeń żywych zwiększyła się o 4,0% (w kraju wzrost o 3,5%). Wśród noworodków nieznacznie przeważali chłopcy (51,6%; w kraju 51,3%).

Współczynnik urodzeń żywych na 1000 ludności w 2016 r. wyniósł 10,99 (wobec 10,58 przed rokiem). W przypadku chłopców osiągnął wartość 11,65 (wobec 11,20 w 2015 r.), a dziewczynek – 10,37 (wobec 10,00 w roku poprzednim). W kraju wskaźnik natężenia urodzin był niższy niż w województwie wielkopolskim i kształtował się na poziomie 9,95 (9,60 w 2015 r.) dla urodzeń żywych ogółem, 10,55 (10,19 przed rokiem) dla chłopców oraz 9,38 (9,05 w 2015 r.) dla dziewczynek. W miastach zaobserwowano niższe wartości tych wskaźników niż przeciętnie na wsi. W 2016 r. współczynnik urodzeń wyniósł 10,48 w miastach, podczas gdy na wsi osiągnął 11,61 (w kraju, odpowiednio 9,78 wobec 10,21). Natężenie urodzeń w przekroju terytorialnym było zróżnicowane, a 13 z 35 powiatów charakteryzowało się wskaźnikiem wyższym od średniej wojewódzkiej. Stosunkowo najwięcej urodzeń odnotowano w powiatach: poznańskim (gdzie współczynnik wyniósł 13,42 wobec 12,62 w 2015 r.), grodziskim (13,07 wobec 12,81) oraz średzkim (12,25 wobec 12,03), a najmniej w Kaliszu (8,42 wobec 8,44 przed rokiem) i Koninie (8,62 wobec 7,94); zob. ryc. 11.

Wśród urodzeń przeważają urodzenia pojedyncze; w 2016 r. w województwie wielkopolskim odnotowano ich 37219, co stanowiło 97,3% wszystkich urodzeń żywych (97,2% w 2015 r.). Z ciąży bliźniaczych urodziło się w tym czasie 985 dzieci (o 30 urodzeń żywych mniej niż w 2015 r.), a z trojacznych – 33 dzieci (tj. o 9 więcej niż przed rokiem).

Chociaż zdecydowaną większość urodzeń rejestruje się jako małżeńskie, to obserwuje się jednak systematyczny wzrost odsetka urodzeń pozamałżeńskich. W 2016 r. w województwie wielkopolskim ze związków pozamałżeńskich urodziło się 27,6% dzieci wobec 26,3% przed rokiem (w kraju odpowiednio 25,0% wobec 24,6%). Podobnie jak w kraju, udział dzieci rodzących się ze związków pozamałżeńskich w miastach był większy niż na wsi (30,6% wobec 24,3%), podczas gdy w województwach: lubuskim, warmińsko-mazurskim i zachodniopomorskim zaobserwowano relację odwrotną – odsetek urodzeń pozamałżeńskich większy był na wsi niż w miastach.

W województwie wielkopolskim w 2016 r. odsetek urodzeń pierwszego i drugiego dziecka wyniósł 85,3% (85,7% w 2015 r.). Udział urodzeń trzeciego dziecka w ogólnej liczbie urodzeń żywych ukształtował się na poziomie 10,7% (10,3% przed rokiem), a czwartego dziecka i dalszego – 4,1% (3,9% w 2015 r.). Kobiety na wsi częściej decydowały się na posiadanie większej liczby dzieci niż kobiety z miast. W 2016 r. na wsi 16,4% wszystkich urodzeń stanowiły urodzenia trzeciego i dalszego dziecka (15,8% przed rokiem), podczas gdy w miastach odsetek ten wyniósł 13,2% (12,7% w 2015 r.).

Płodność kobiet można analizować przy wykorzystaniu współczynnika płodności będącego relacją liczby urodzeń żywych do liczby kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat). W województwie wielkopolskim w skali roku współczynnik płodności wzrósł z 43,32 do 45,29; w kraju był on nieco niższy i wyniósł 41,74 w 2016 r. wobec 40,05 w 2015 r. Analiza zmian wartości współczynnika wykazała, że jego poziom zwiększył się w 26 spośród 35 powiatów województwa. Największy wzrost wskaźnika zaobserwowano w powiecie złotowskim (z 39,97 do 45,27), największy spadek natomiast w powiecie chodzieskim (z 41,22 do 36,37). Najwyższy współczynnik płodności odnotowano w powiecie grodziskim (53,00), poznańskim (52,35) i średzkim (50,57), zaś najniższy w powiecie chodzieskim (36,37), Kaliszu (36,43) i Koninie (36,98); zob. ryc. 13.

Kobiety najczęściej rodziły między 25 a 34 rokiem życia, jednak granica wieku zmieniała się w zależności od wykształcenia. Wiek środkowy matek w 2016 r. w województwie wielkopolskim wynosił 29,7 lat wobec 29,5 lat przed rokiem. W przypadku kobiet posiadających wyższe wykształcenie mediana w skali roku przesunęła się z 30,6 lat do 30,8 lat, natomiast dla kobiet z wykształceniem podstawowym wynosiła 28,1 lat wobec 28,5 lat przed rokiem oraz gimnazjalnym – 20,0 lat wobec 19,8 lat. *W kraju mediana wieku matki była nieco wyższa niż przeciętnie w województwie wielkopolskim i kształtowała się na poziomie 29,9 lat wobec 29,7 lat w 2015 r.* Wiek środkowy kobiet rodzących pierwsze dziecko wynosił w 2016 r. 27,6 lat, w tym dla kobiet z wykształceniem wyższym – 29,3 lat, a z podstawowym – 20,5 lat oraz z gimnazjalnym – 19,0 lat.

Matki z grupy wiekowej od 25 do 29 lat w 2016 r. urodziły łącznie 13071 dzieci, czyli 34,2% ogółu żywo urodzonych wobec 34,9% przed rokiem (*w kraju 33,1% wobec 33,6% w 2015 r.*), a płodność, mierzona relacją liczby urodzeń żywych do 1000 kobiet, wyniosła w tej grupie 101,82 wobec 97,18 w 2015 r. (*w kraju odpowiednio 92,19 wobec 87,50*). Najwyższy wskaźnik płodności w kategorii wiekowej 25–29 lat zanotowano w powiatach: grodziskim (130,73), wolsztyńskim (126,74) i poznańskim (121,76), a najniższy w Poznaniu (82,73), powiecie pilskim (87,29) i Kaliszu (87,74). Matki w wieku od 30 do 34 lat urodziły w 2016 r. 12396 dzieci, tj. 32,4% urodzeń żywych wobec 32,2% przed rokiem (*w kraju 33,0% wobec 32,3%*). Współczynnik płodności w tej grupie przyjął wartość 83,55 wobec 79,46 przed rokiem (*w kraju odpowiednio 79,20 wobec 74,33*). Wskaźnik płodności w kategorii wiekowej 30–34 lat największe wartości przyjmował w powiecie poznańskim (106,92), kościańskim (89,51) oraz w Poznaniu (89,16), natomiast najmniejsze – w powiecie chodzieskim (57,77).

Kobiety z wykształceniem wyższym rodziły najczęściej w wieku 30–34 lat (41,3% urodzeń żywych w danej grupie) oraz 25–29 lat (37,3%). Wśród matek z wykształceniem średnim największy odsetek urodzeń żywych odnotowano w grupie wiekowej od 25 do 29 lat (35,5%), natomiast wśród kobiet z wykształceniem zasadniczym zawodowym – w przedziale od 20 do 24 lat (27,5%).

W 2016 r. w województwie wielkopolskim współczynnik dzietności, określający liczbę dzieci, którą urodziłaby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego, wynosił 1,47 wobec 1,38 przed rokiem (*w kraju 1,36 wobec 1,29*); zob. ryc. 13. Zarówno w województwie wielkopolskim, jak i w kraju, obszary wiejskie charakteryzowały się wyższym poziomem współczynnika dzietności niż miejskie (odpowiednio 1,54 wobec 1,40; *w kraju 1,39 wobec 1,32*). Poziom notowanej reprodukcji nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń, gdyż współczynnik dzietności jest niższy od optymalnej wielkości wskaźnika korzystnego dla stabilnego rozwoju demograficznego (2,10–2,15). Współczynnik reprodukcji brutto, wyrażający stopień zastępowania pokoleń matek przez córki, wyniósł 0,71 wobec 0,67 w 2015 r. (*w kraju 0,66 wobec 0,63*). Współczynnik dynamiki demograficznej przedstawiający relację liczby urodzeń żywych do liczby zgonów kształtował się na poziomie 1,18 wobec 1,11 przed rokiem (*w kraju 0,99 wobec 0,94*); zob. ryc. 13.

Umieralność i trwanie życia

W 2016 r. w województwie wielkopolskim zanotowano 32327 zgonów, tj. o 2,5% mniej niż przed rokiem. Współczynnik zgonów na 1000 ludności przeciętnie wyniósł 9,30 wobec 9,55 w 2015 r. *W kraju natężenie zgonów było wyższe (10,10 wobec 10,27 przed rokiem)*. Stosunkowo najwyższą umieralność w 2016 r. odnotowano w Kaliszu, gdzie na 1000 ludności przypadło 10,99 zgonów (12,01 w 2015 r.), a także w powiecie kolskim (10,78 wobec 11,25 przed rokiem) oraz chodzieskim (10,60 wobec 10,23), natomiast najniższe natężenie zgonów zaobserwowano w powiecie poznańskim (6,96 wobec 6,98); zob. ryc. 11.

W województwie wielkopolskim, podobnie jak w kraju, obserwuje się zjawisko nadumieralności mężczyzn. W przypadku mężczyzn współczynnik umieralności w 2016 r. kształtował się na poziomie 9,94 (w kraju 10,87) natomiast wśród kobiet wynosił 8,68 (w kraju 9,37). Współczynniki zgonów mężczyzn, we wszystkich grupach wieku, były wyższe niż kobiet. Szczególnie wysoka nadumieralność mężczyzn występuje w grupie wieku 20–39 lat. W 2016 r. w tej grupie wieku natężenie zgonów mężczyzn ponad 3-krotnie przekraczało natężenie zgonów wśród kobiet. Prawie 3-krotnie większy wskaźnik wystąpił wśród osób w przedziale wiekowym 45–49 lat, a ponad 2-krotnie wśród osób w grupie 40–44 lata oraz w kolejnych grupach wieku (począwszy od 50 do 74 roku życia).

Wiek środkowy osoby zmarłej w 2016 r. wyniósł 76,0 lat i był o 0,6 lat niższy niż przed rokiem (76,6 lat). W kraju mediana wieku zmarłych ukształtowała się na poziomie 76,9 lat wobec 77,1 lat w 2015 r. Wiek środkowy zmarłych kobiet (81,5 lat) był o 11,6 lat wyższy niż mężczyzn (69,9 lat). Mediana wieku zmarłej ludności miejskiej i wiejskiej była wyrównana i wyniosła 76,0 lat.

Do najczęstszych przyczyn zgonów (według Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych – X Rewizja) w województwie wielkopolskim należały choroby układu krążenia oraz nowotwory. W 2015 r. choroby układu krążenia, podobnie jak przed rokiem doprowadziły do 39,8% zgonów. W kraju zgony spowodowane tą przyczyną stanowiły 45,7% (45,1% w 2014 r.). W przeliczeniu na 10 tys. ludności przypadało 38,0 zgonów spowodowanych tą przyczyną (36,1 zgonów wśród mężczyzn i 39,8 w grupie kobiet). W kraju wskaźnik ten był wyższy i w 2015 r. wyniósł 46,9 (44,8 w grupie mężczyzn i 48,9 wśród kobiet). Częściej niż przeciętnie w województwie choroby układu krążenia były przyczyną zgonów m.in. w powiatach ostrzeszowskim (53,4 zgonów na 10 tys. ludności), kolskim (51,1) i krotoszyńskim (47,2); zob. ryc. 14.

Udział zgonów wskutek chorób nowotworowych w 2015 r. ukształtował się na poziomie 27,4% (28,2% w 2014 r.) i był nieco wyższy niż średnio w kraju (odpowiednio 26,7% i 26,6%). Na 10 tys. ludności przypadało przeciętnie 26,1 zgonów wywołanych tą przyczyną. Wśród mężczyzn wskaźnik był wyższy i wyniósł 29,8 zgonów na 10 tys. ludności wobec 22,7 zgonów wśród kobiet (w kraju 31,3 wobec 23,8). Największe natężenie zgonów z powodu nowotworów obserwuje się w Koninie (31,2 zgonów na 10 tys. ludności) i Kaliszu (31,0).

W 2016 r. w województwie wielkopolskim zanotowano 158 zgony niemowląt, tj. o 6 mniej niż w 2015 r. Współczynnik liczony na 1000 urodzeń żywych wyniósł 4,13 wobec 4,46 przed rokiem (w kraju 3,98 wobec 4,00). Częściej umierali chłopcy (4,62 wobec 3,62 w przypadku dziewczynek), więcej zgonów niemowląt odnotowano w miastach (średnio 4,35 zgonów na 1000 urodzeń żywych wobec 3,89 na wsi). W kraju większą umieralność zaobserwowano także w grupie chłopców (4,42 wobec 3,52 wśród dziewczynek) oraz na terenach wiejskich (4,14 wobec 3,87 w miastach). W 2016 r. stosunkowo największe natężenie zgonów wśród niemowląt wystąpiło w powiatach: ostrowskim (7,01), czarnkowsko-trzcianeckim (6,71) oraz złotowskim (6,57), a najmniejsze w powiatach kaliskim (1,15) i średzkim (1,42). W powiecie gostyńskim nie odnotowano zgonów niemowląt.

Prawie połowę przyczyn zgonów niemowląt w 2015 r. stanowiły choroby okresu okołoporodowego (48,2%; 52,8% w kraju), w tym zaburzenia związane z czasem trwania ciąży i rozwojem płodu – 39,0% (42,5% w kraju). Drugą z ważniejszych przyczyn zgonów były wady rozwojowe wrodzone (40,9%; 34,9% w kraju).

Zjawisko nadumieralności mężczyzn znajduje odzwierciedlenie w parametrach trwania życia kobiet i mężczyzn. W województwie wielkopolskim w 2016 r. średnia długość życia mężczyzn wynosiła 74,2 lat wobec 73,7 lat w 2015 r., zob. ryc. 15. Przeciętne dalsze trwanie życia kobiet było o 7,4 lat dłuższe niż mężczyzn (81,5 lat wobec 81,2 lat przed rokiem). W miastach dysproporcje te były mniejsze; różnica trwania życia kobiet i mężczyzn wynosiła 7,1 lat wobec 7,7 lat na wsi. Mężczyźni w województwie wielkopolskim żyli dłużej niż przeciętnie w kraju (73,9 lat), natomiast kobiety – krócej (81,9 lat).

Migracje ludności

Czynnikami wpływającymi na spadek lub przyrost ludności na danym terenie są także migracje, zarówno wewnętrzne – rozpatrywane w skali kraju i województwa – jak i zagraniczne. W 2016 r. poza granicami Polski osiedliło się na stałe 745 mieszkańców województwa wielkopolskiego, natomiast z zagranicy przybyło w tym czasie 821 osób. W ramach wewnętrznego ruchu wędrownego w miastach województwa wielkopolskiego w 2016 r. zanotowano napływ migracyjny obejmujący 16843 osoby, a na wsi – 22972 osoby. Odpływ migracyjny w miastach dotyczył 21986 osób, z których 14335 wyprowadziło się na wieś. Ze wsi wymeldowało się w tym czasie 16846 osób, a 9277 spośród nich przeniosło się do miast. Saldo migracji w ruchu wewnętrznym wyniosło +983 osoby (wobec +1207 w 2015 r.), przy czym w miastach – ze względu na większy odpływ ludności – miało ono wartość ujemną (-5143). Wśród osób zameldowanych i wymeldowanych na pobyt stały w ruchu wewnętrznym przeważały kobiety (napływ 53,3%, odpływ 53,2%). W przeliczeniu na 1000 ludności współczynnik salda migracji wewnętrznej w województwie wielkopolskim ukształtował się na poziomie +0,28 (+0,35 w 2015 r.), w miastach przyjął on wartość ujemną -2,70, podczas gdy na wsi wyniósł +3,90. Wliczając migrację zewnętrzną, saldo migracji stałej w 2016 r. wyniosło +0,30 (-2,67 w miastach i +3,91 na wsi). *W kraju saldo migracji liczone na 1000 ludności miało niższą wartość i kształtowało się na poziomie +0,04.*

Największy napływ i odpływ migracyjny w ramach migracji wewnętrznych zanotowano w powiecie poznańskim (9565 wobec 4045 osób) oraz w Poznaniu (4604 wobec 6571 osób). Stosunkowo duża była w tych powiatach także różnica między napływem a odpływem w ruchu wewnętrznym (odpowiednio +5520 i -1967, a w przeliczeniu na 1000 ludności +14,92 i -3,63). Uwzględniając migracje zagraniczne, saldo migracji stałej wyniosło w powiecie poznańskim +5583, natomiast w Poznaniu -1808, co w przeliczeniu na 1000 ludności dało odpowiednio +15,09 i -3,34 (niższy wskaźnik miał tylko Konin -6,20 i Leszno -3,55). W ruchu międzywojewódzkim najwięcej osób przyjechało z województwa: kujawsko-pomorskiego (18,1% osób przybyłych na stałe), dolnośląskiego i zachodniopomorskiego (po 14,0%), natomiast wyjechało – do województwa dolnośląskiego (21,4%), mazowieckiego (13,9%) i kujawsko-pomorskiego (13,0%).

W końcu 2016 r. w województwie wielkopolskim na pobyt czasowy ponad 3 miesiące zameldowanych było 49475 osób, a czasowo nieobecne w miejscu stałego zameldowania były 47725 osób. W porównaniu z 2015 r. odnotowano spadek zarówno liczby osób, które zameldowały się na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (o 9,0% mniej), jak i liczby osób czasowo nieobecnych (o 8,2% mniej). Saldo wewnętrznych migracji na pobyt czasowy było dodatnie i kształtowało się na poziomie +1750 osób (wobec +2417 w 2015 r.), tj. średnio 5 osób na 10 tys. mieszkańców (wobec 7 osób przed rokiem). Dodatkowo saldo migracji odnotowano w 16 powiatach województwa. Największą wartość salda wewnętrznych migracji na pobyt czasowy zaobserwowano w Poznaniu (+4511 osób), natomiast najmniejszą w powiecie złotowskim (-526 osób). Odmienne niż w przypadku migracji wewnętrznych na pobyt stały, saldo migracji na pobyt czasowy było dodatnie w miastach (+7591 osób) i ujemne na wsi (-5841 osób). W miastach w końcu 2016 r. na pobyt czasowy zameldowanych było 31580 osób (na wsi 17895), a czasowo nieobecnych w miejscu stałego zameldowania – 23989 osób (na wsi 23736). Na 10 tys. mieszkańców miast przypadało średnio 166 zameldowanych na pobyt czasowy (na wsi 113) oraz 126 osób czasowo nieobecnych (na wsi 150). Wśród osób meldujących się na pobyt czasowy oraz osób czasowo nieobecnych w miejscu stałego zameldowania nieco więcej było kobiet niż mężczyzn (odpowiednio 53,7% i 53,9%). W końcu 2016 r. w województwie wielkopolskim w przeliczeniu na 10 tys. ludności przypadało 11 osób czasowo nieobecnych w związku z wyjazdem za granicę (wobec 9 przed rokiem). Poza granicami kraju przebywało czasowo najwięcej emigrantów z powiatu tureckiego (121 osób czasowo nieobecne na 10 tys. ludności), a także z powiatu międzychodzkiego (35) i Kalisza (28).

Podsumowanie

Analiza danych dotyczących sytuacji demograficznej w województwie wielkopolskim w 2016 r., w porównaniu z 2015 r., wskazuje na:

- niewielki, ale systematyczny wzrost liczby mieszkańców (*w kraju nieznaczny spadek liczby ludności*);
- zwiększanie się liczebności i udziału ludności zamieszkującej tereny wiejskie (*podobnie jak w kraju*);
- nieznaczną przewagę udziału kobiet w strukturze ludności ogółem, a biorąc pod uwagę również wiek – występowanie rosnącej przewagi liczebnej kobiet w populacji osób w wieku ok. 50 lat i więcej (*podobnie jak w kraju*);
- przesuwanie się wieku środkowego mieszkańców, ukazujące proces stopniowego starzenia się ludności; mediana wieku ludności miejskiej była wyższa niż mieszkańców wsi, a wiek środkowy kobiet był wyższy niż mężczyzn (*podobnie jak w kraju*);
- przesunięcia w strukturze ludności według biologicznych grup wieku, w wyniku czego obniża się współczynnik młodości demograficznej, przy czym populacja dzieci nadal jest większa niż osób starszych (*w przeciwieństwie do kraju*);
- przesunięcia w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku – zmniejszył się udział ludności w wieku produkcyjnym, odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym pozostał na podobnym poziomie do notowanego w 2015 r., a zwiększył się udział ludności poprodukcyjnej, co wpłynęło na wzrost poziomu współczynnika obciążenia demograficznego (*podobnie jak w kraju*);
- poprawę wskaźników ruchu naturalnego liczonych na 1000 ludności (*podobnie jak w kraju*);
- większy wzrost liczebności związków wyznaniowych niż związków cywilnych (*podobnie jak w kraju*);
- przesunięcie mediany wieku nowożeńców; w miastach wiek środkowy osób zawierających małżeństwa był wyższy niż na wsi (*podobnie jak w kraju*);
- wzrost wskaźnika rozwodów na 1000 ludności ogółem, a spadek separacji na 100 tys. ludności ogółem oraz w wieku 20 lat i więcej (*wobec spadku w kraju*);
- wzrost liczby urodzeń żywych oraz współczynnika urodzeń żywych na 1000 ludności; na wsi wskaźnik urodzeń był wyższy niż przeciętnie w miastach (*podobnie jak w kraju*);
- wzrost współczynnika płodności kobiet (*podobnie jak w kraju*);
- systematyczny wzrost wieku środkowego matek (*podobnie jak w kraju*);
- nieznaczny wzrost wartości współczynnika dzietności, którego poziom nie gwarantuje jednak prostej zastępowalności pokoleń (*podobnie jak w kraju*);
- spadek liczby zgonów oraz współczynnika liczonego na 1000 ludności; umieralność mężczyzn pozostaje na wyższym poziomie niż kobiet (*podobnie jak w kraju*);
- spadek liczby zgonów niemowląt oraz wskaźnika zgonów liczonego na 1000 urodzeń żywych; umieralność chłopców była wyższa niż dziewcząt, a zgony niemowląt częściej notowano w miastach niż na wsi (*w kraju wzrost liczby zgonów niemowląt i nieznaczny spadek wskaźnika na 1000 urodzeń żywych*);
- wzrost średniej długości trwania życia mężczyzn i kobiet; kobiety żyją przeciętnie dłużej od mężczyzn (*podobnie jak w kraju*);
- dodatnie salda migracji stałej;
- dodatnie saldo migracji na pobyt czasowy (ponad 3 miesiące).

Ryc. 1. PODZIAŁ TERYTORIALNY WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO W 2016 R.

Stan w dniu 31 XII

TERRITORIAL DIVISION OF WIELKOPOLSKIE VOIVODSHIP IN 2016

As of 31 XII

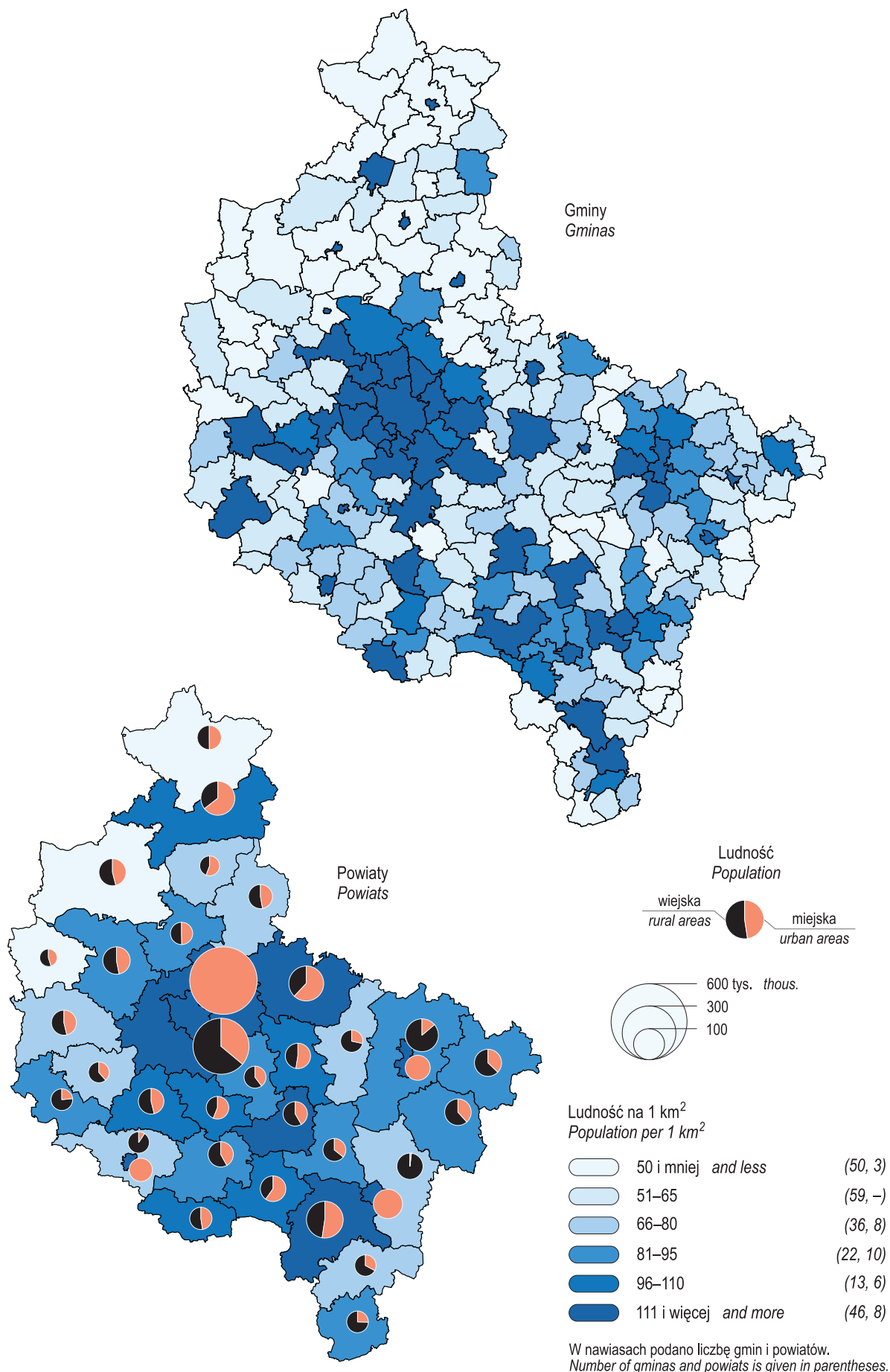

Ryc. 2. LUDNOŚĆ WEDŁUG GMIN I POWIATÓW W 2016 R.

Stan w dniu 31 XII

POPULATION BY GMINAS AND POWIATS IN 2016

As of 31 XII

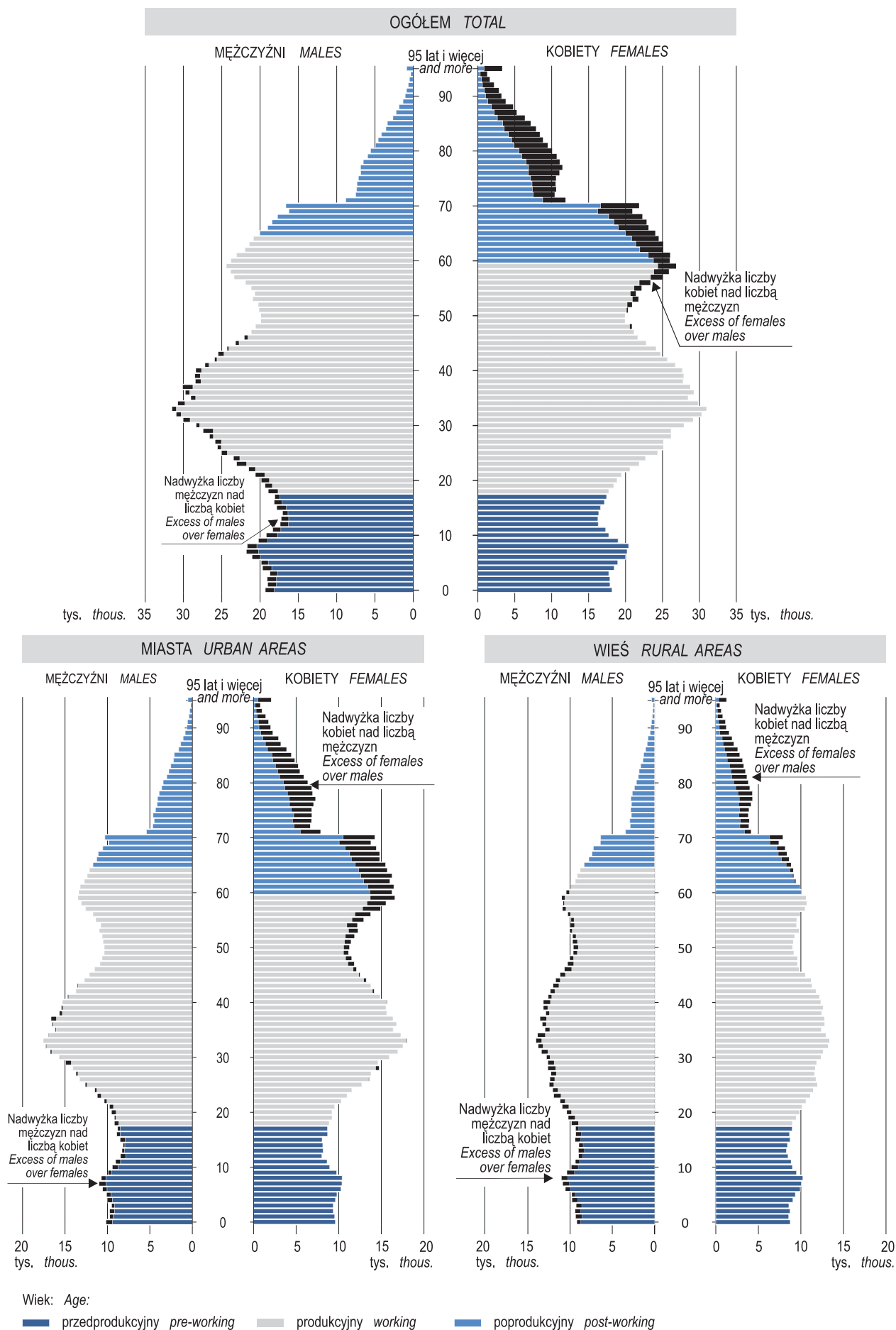

Ryc. 3. LUDNOŚĆ WEDŁUG PŁCI I WIEKU W 2016 R.

Stan w dniu 31 XII

POPULATION BY SEX AND AGE IN 2016

As of 31 XII

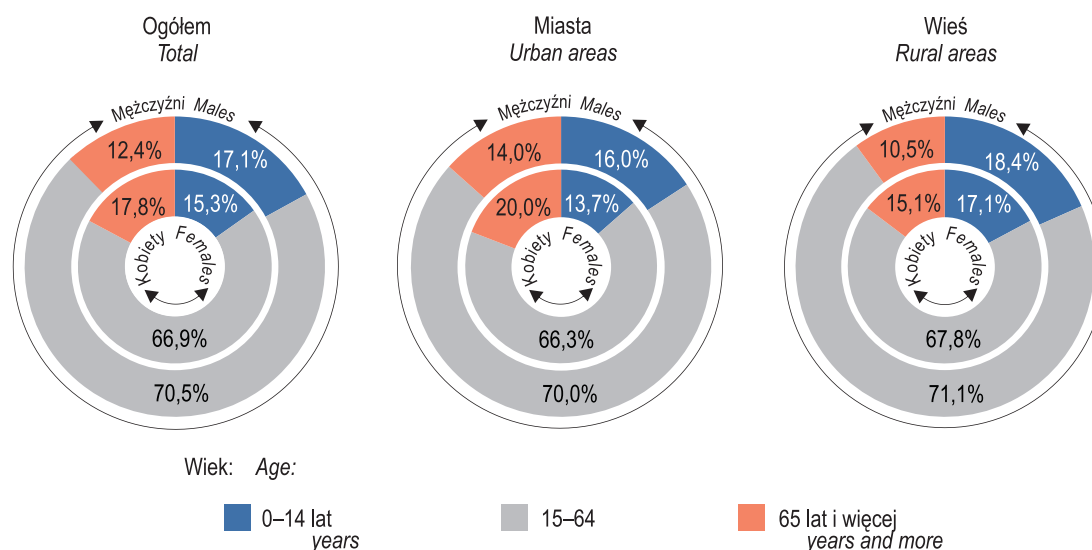

Ryc. 4. LUDNOŚĆ WEDŁUG PŁCI I BIOLOGICZNYCH GRUP WIEKU W 2016 R.

Stan w dniu 31 XII

POPULATION BY SEX AND BIOLOGICAL GROUPS OF AGE IN 2016

As of 31 XII

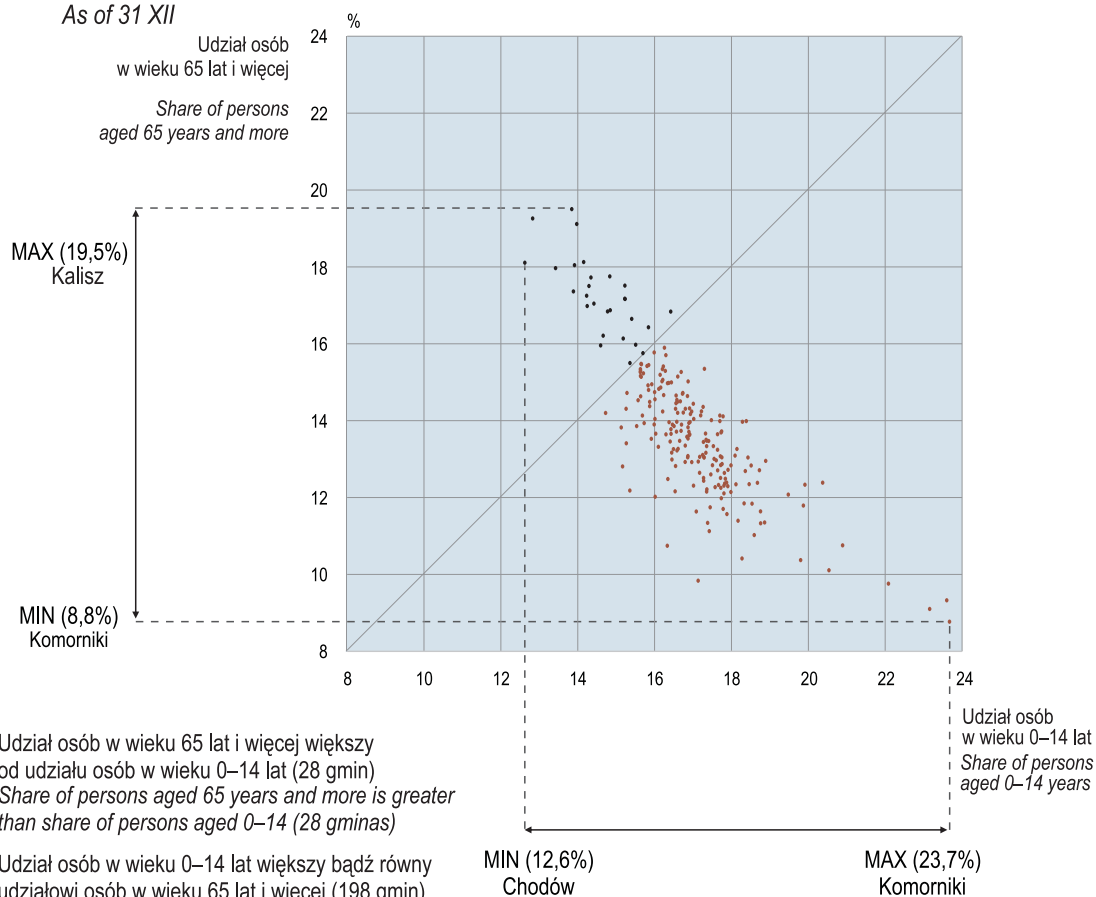

Ryc. 5. ZRÓŻNICOWANIE GMIN POD WZGLĘDEM UDZIAŁU LICZBY DZIECI W WIEKU 0–14 LAT ORAZ OSÓB W WIEKU 65 LAT I WIĘCEJ W OGÓLNEJ LICZBIE LUDNOŚCI W 2016 R.

Stan w dniu 31 XII

THE DIVERSITY OF GMINAS IN TERMS OF THE SHARE OF NUMBER OF CHILDREN AGED 0–14 YEARS AND PERSONS AGED 65 YEARS AND MORE IN TOTAL POPULATION IN 2016

As of 31 XII

- Udział osób w wieku 65 lat i więcej większy od udziału osób w wieku 0–14 lat (28 gmin)
Share of persons aged 65 years and more is greater than share of persons aged 0–14 (28 gminas)

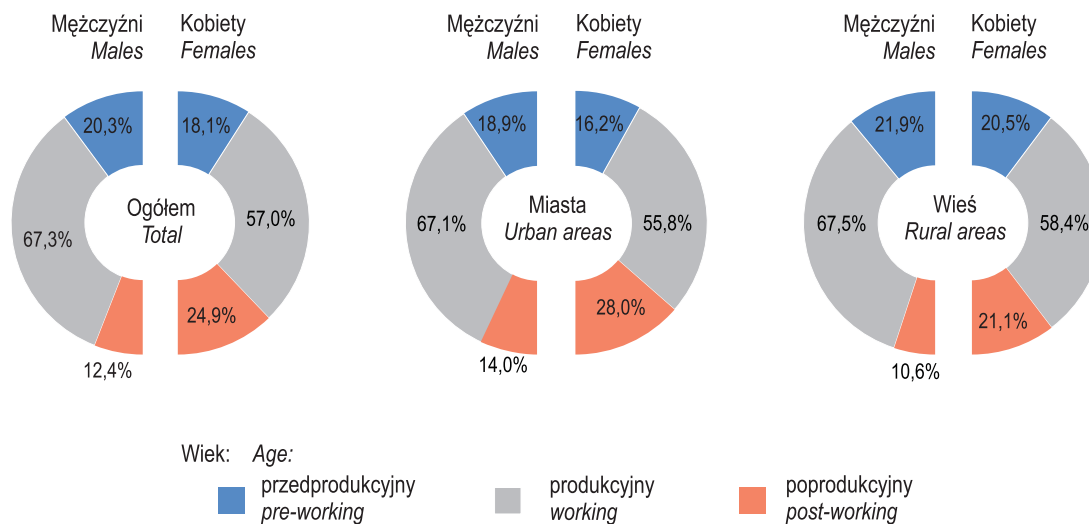
- Udział osób w wieku 0–14 lat większy bądź równy udziałowi osób w wieku 65 lat i więcej (198 gmin)
Share of persons aged 0–14 years is greater than or equal to share of persons aged 65 years and more (198 gminas)

Ryc. 6. LUDNOŚĆ WEDŁUG PŁCI I EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU W 2016 R.

Stan w dniu 31 XII

POPULATION BY SEX AND ECONOMIC GROUPS OF AGE IN 2016

As of 31 XII

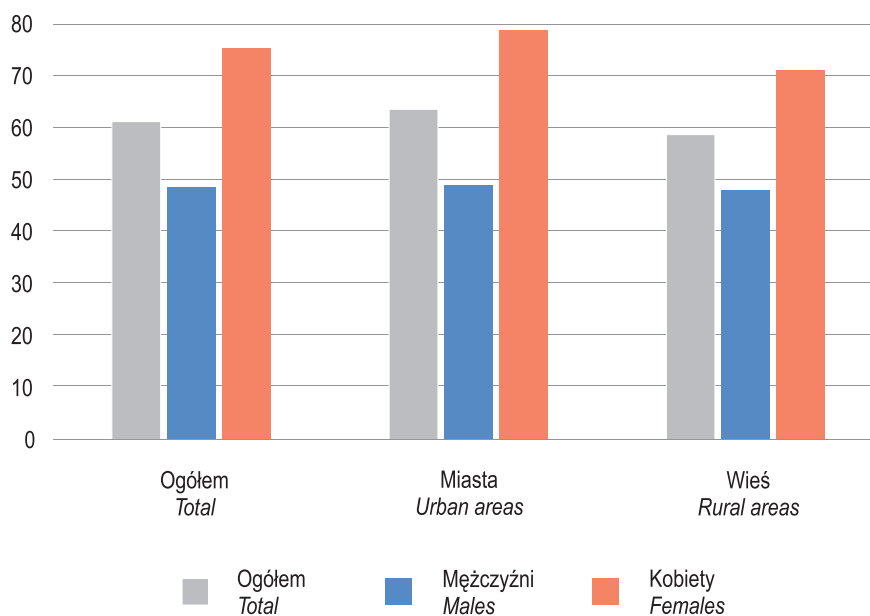

Ryc. 7. LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM WEDŁUG PŁCI W 2016 R.

Stan w dniu 31 XII

NON-WORKING AGE POPULATION PER 100 PERSONS OF WORKING AGE BY SEX IN 2016

As of 31 XII

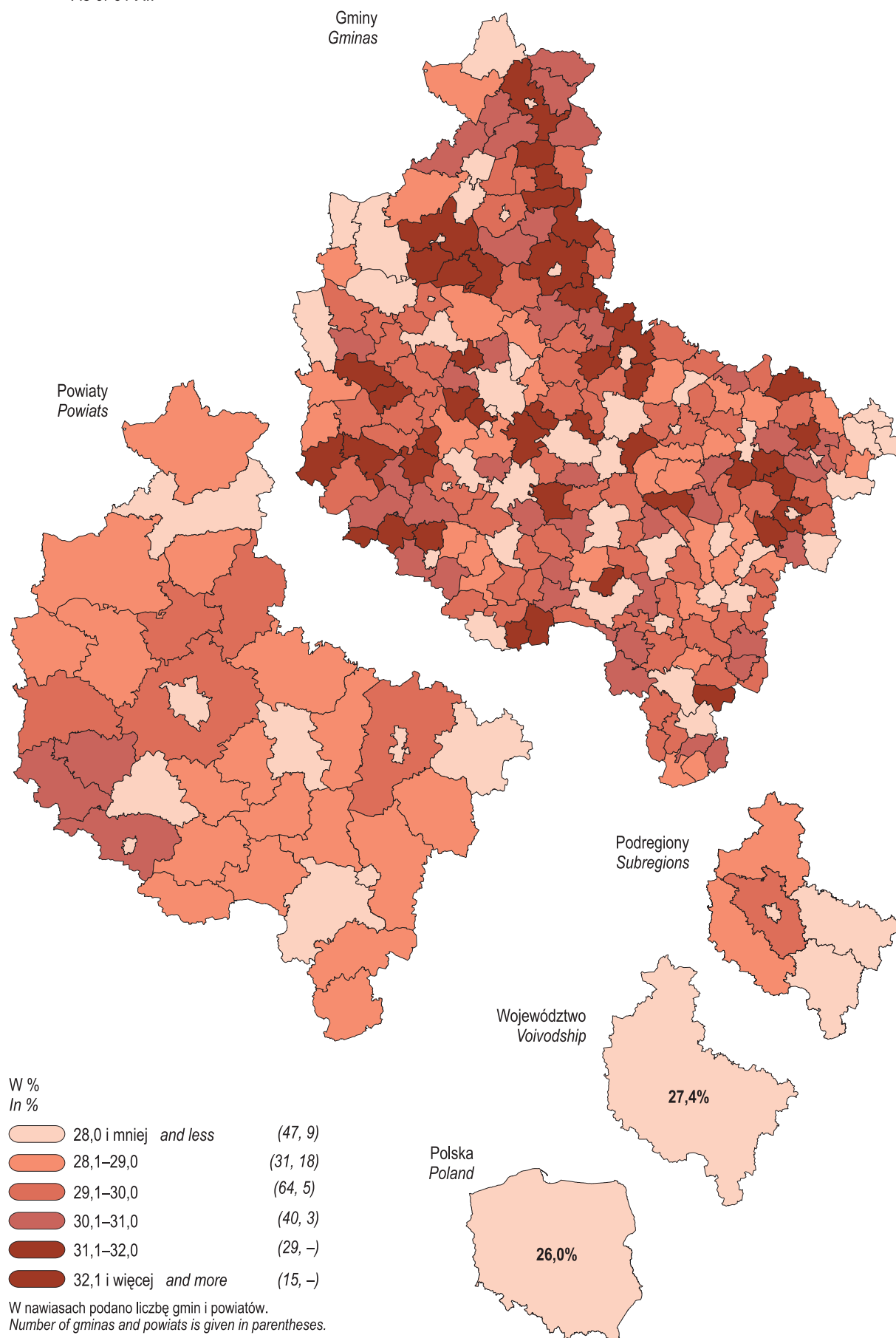

Ryc. 8. LUDNOŚĆ W WIEKU PONIŻEJ 25 LAT W % LUDNOŚCI OGÓLEM WEDŁUG GMIN, POWIATÓW I PODREGIONÓW W 2016 R.

Stan w dniu 31 XII

POPULATION AT AGE BELOW 25 YEARS IN % OF TOTAL POPULATION BY GMINAS, POWIATS AND SUBREGIONS IN 2016

As of 31 XII

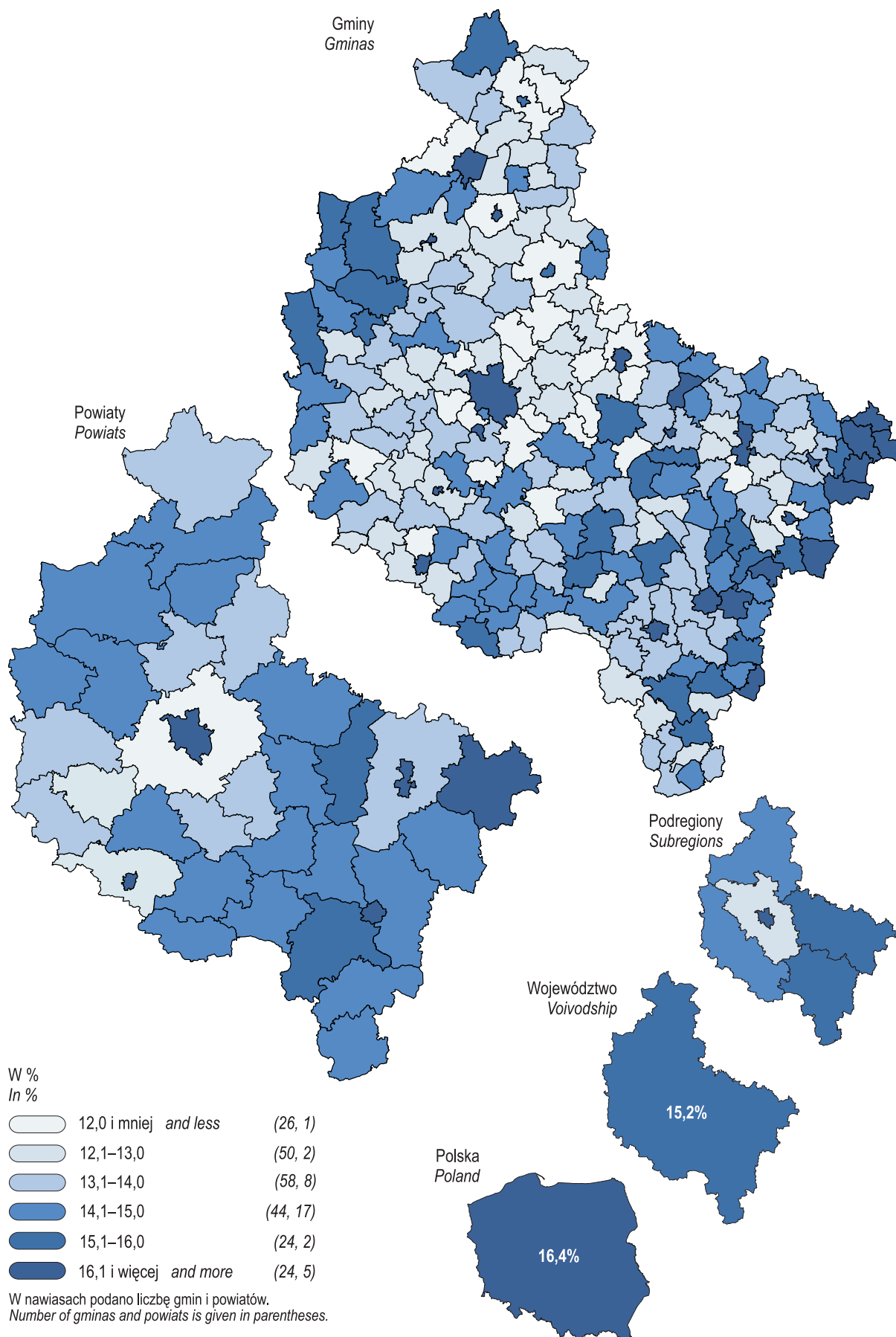
W nawiasach podano liczbę gmin i powiatów.
Number of gminas and powiats is given in parentheses.

Ryc. 9. LUDNOŚĆ W WIEKU 65 LAT I WIĘCEJ W % LUDNOŚCI OGÓŁEM WEDŁUG GMIN, POWIATÓW I PODREGIONÓW W 2016 R.

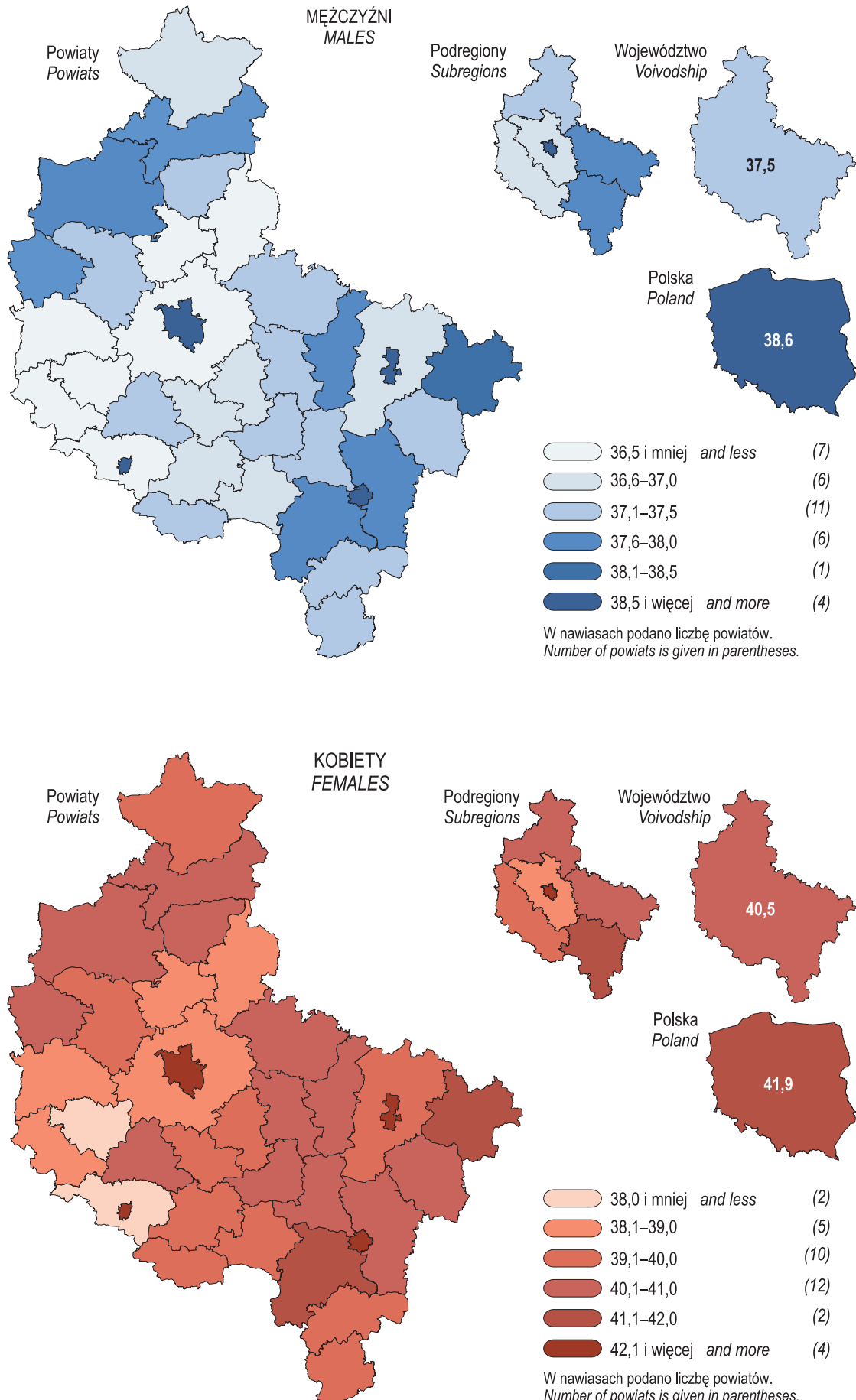
Stan w dniu 31 XII

POPULATION AT AGE 65 YEARS AND MORE IN % OF TOTAL POPULATION BY GMINAS, POWIATS AND SUBREGIONS IN 2016

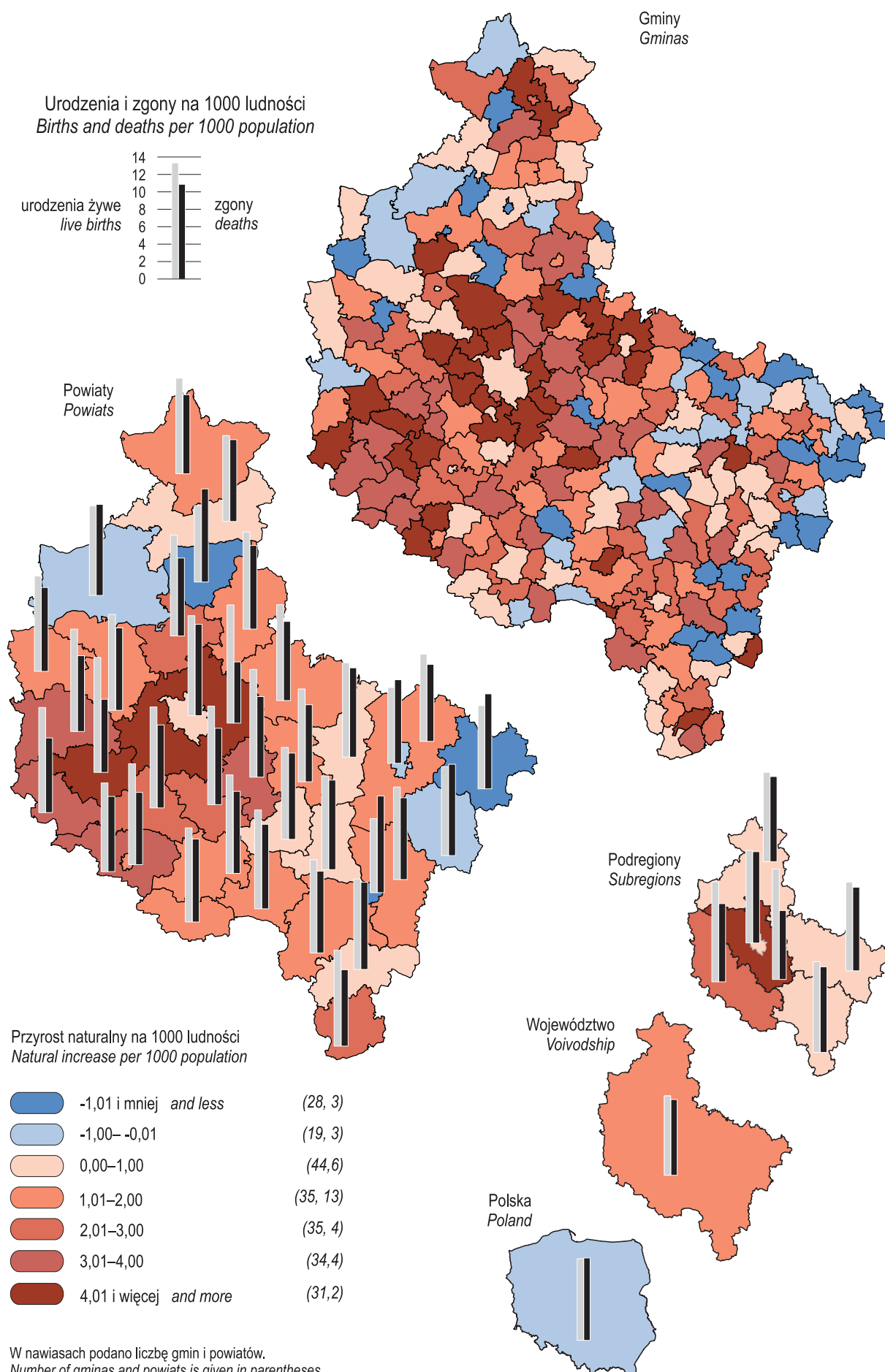
As of 31 XII

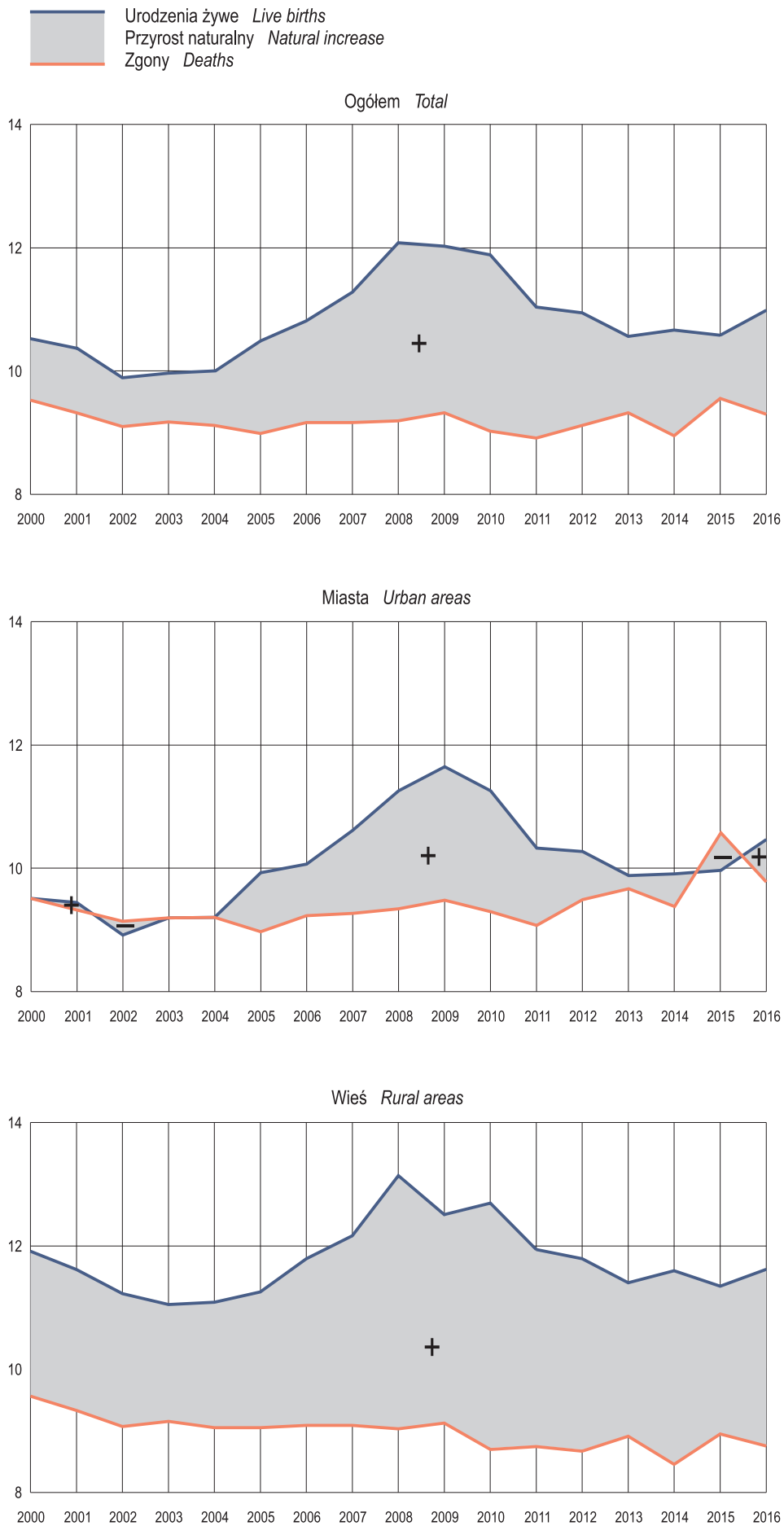
Ryc. 10. **MEDIANA WIEKU LUDNOŚCI WEDŁUG PŁCI ORAZ POWIATÓW I PODREGIONÓW W 2016 R.**
 Stan w dniu 31 XII
MEDIAN AGE OF POPULATION BY SEX AS WELL AS POWIATS AND SUBREGIONS IN 2016
 As of 31 XII

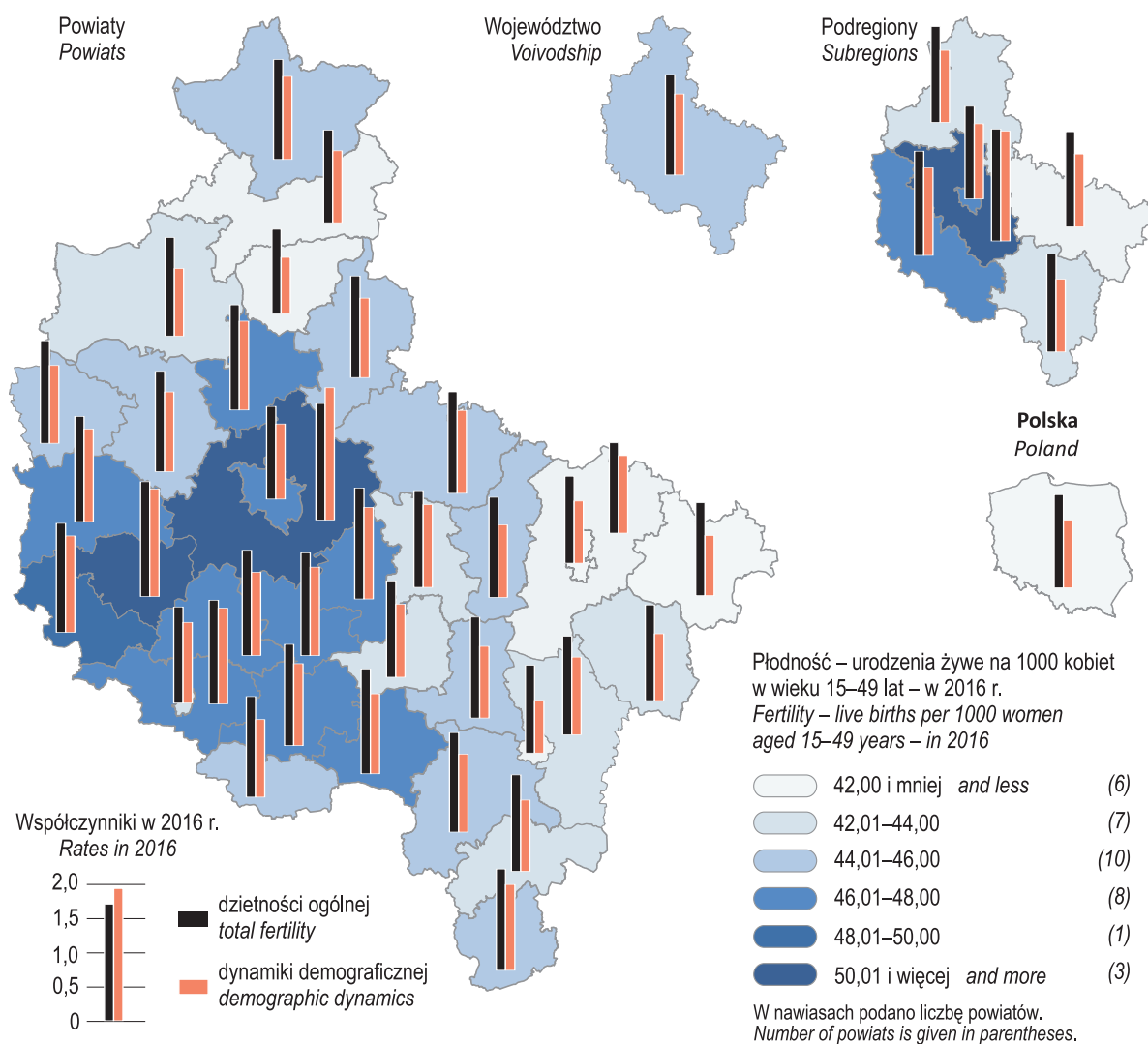
Ryc. 11. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI WEDŁUG GMIN, POWIATÓW I PODREGIONÓW W 2016 R.
VITAL STATISTICS BY GMINAS, POWIATS AND SUBREGIONS IN 2016

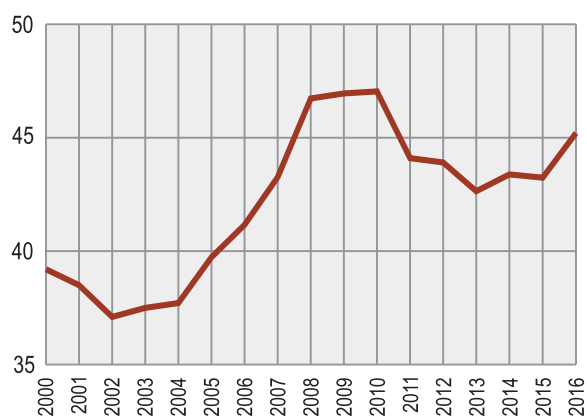
Ryc. 12. **RUCH NATURALNY NA 1000 LUDNOŚCI**
VITAL STATISTICS PER 1000 POPULATION

Ryc. 13. **PŁODNOŚĆ KOBIEC I WSPÓLCZYNNIKI REPRODUKCJI LUDNOŚCI**
FEMALE FERTILITY AND REPRODUCTION RATES OF POPULATION

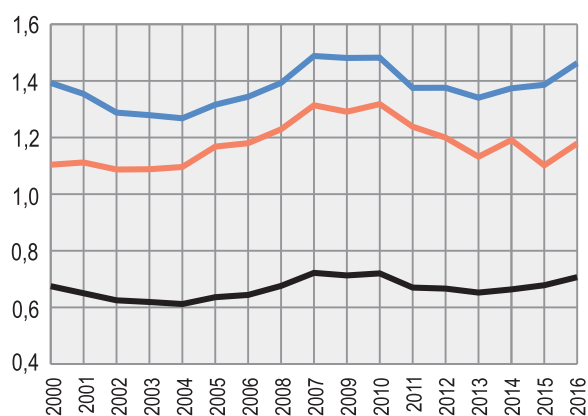

Płodność – urodzenia żywe
na 1000 kobiet w wieku 15–49 lat
Fertility – live births per
1000 women aged 15–49 years

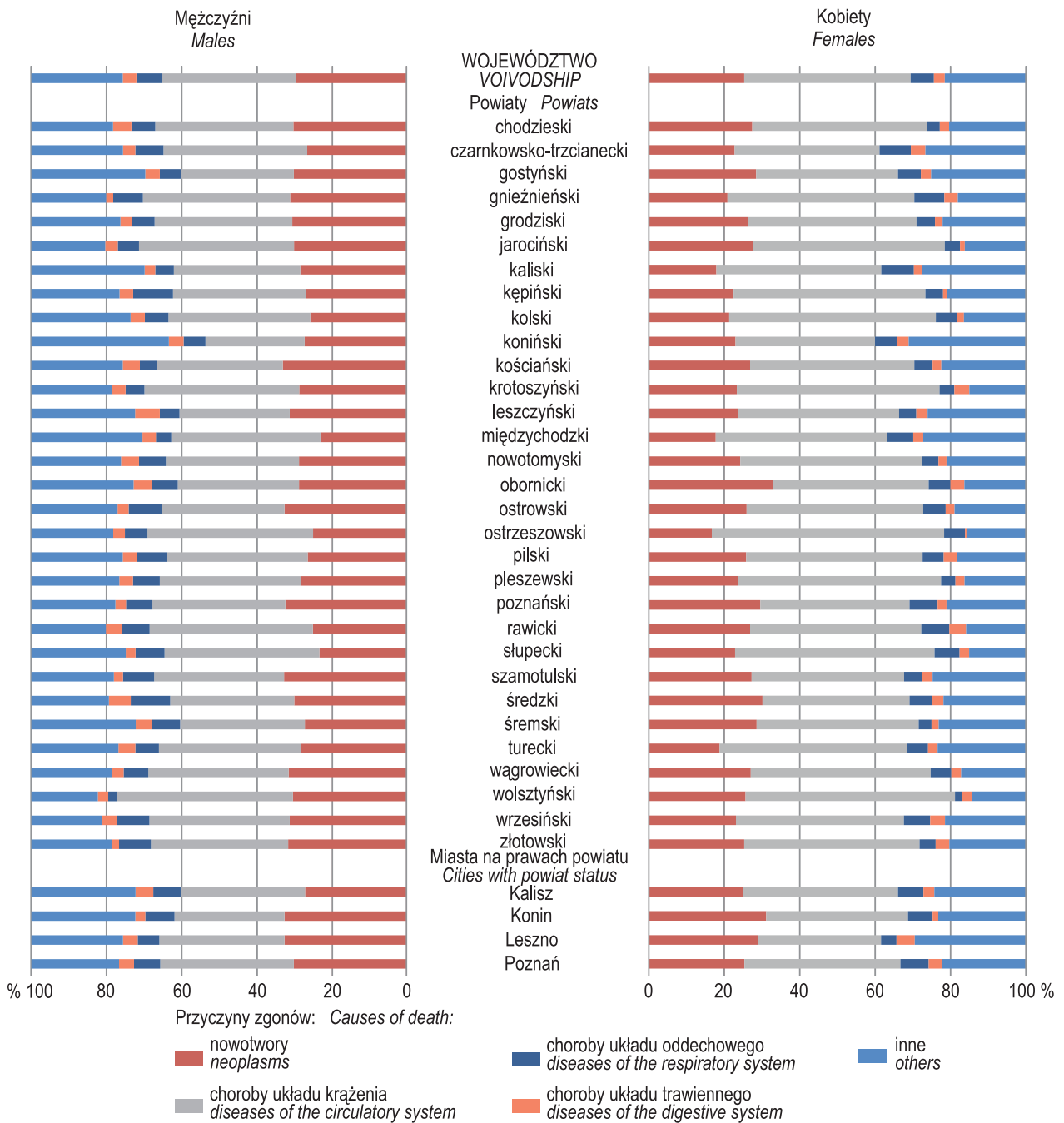

Współczynniki
Rates

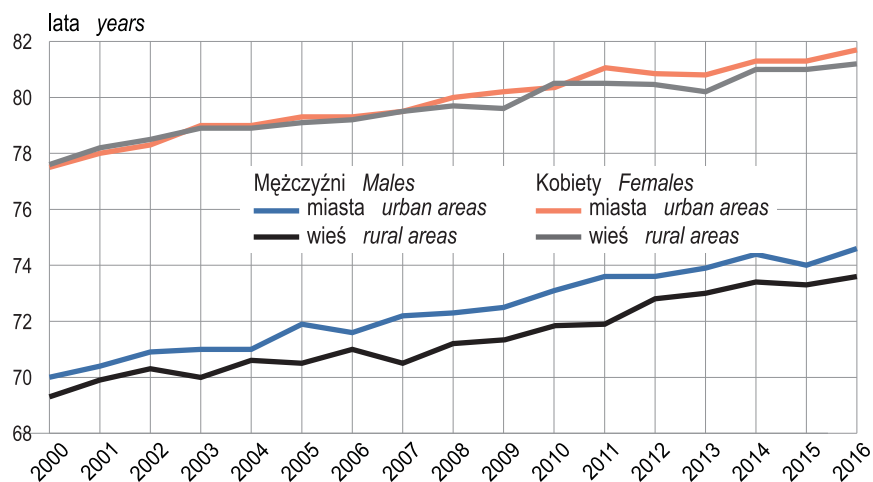
— dzietności ogólnej total fertility
— reprodukcji brutto gross reproduction
— dynamiki demograficznej demographic dynamics

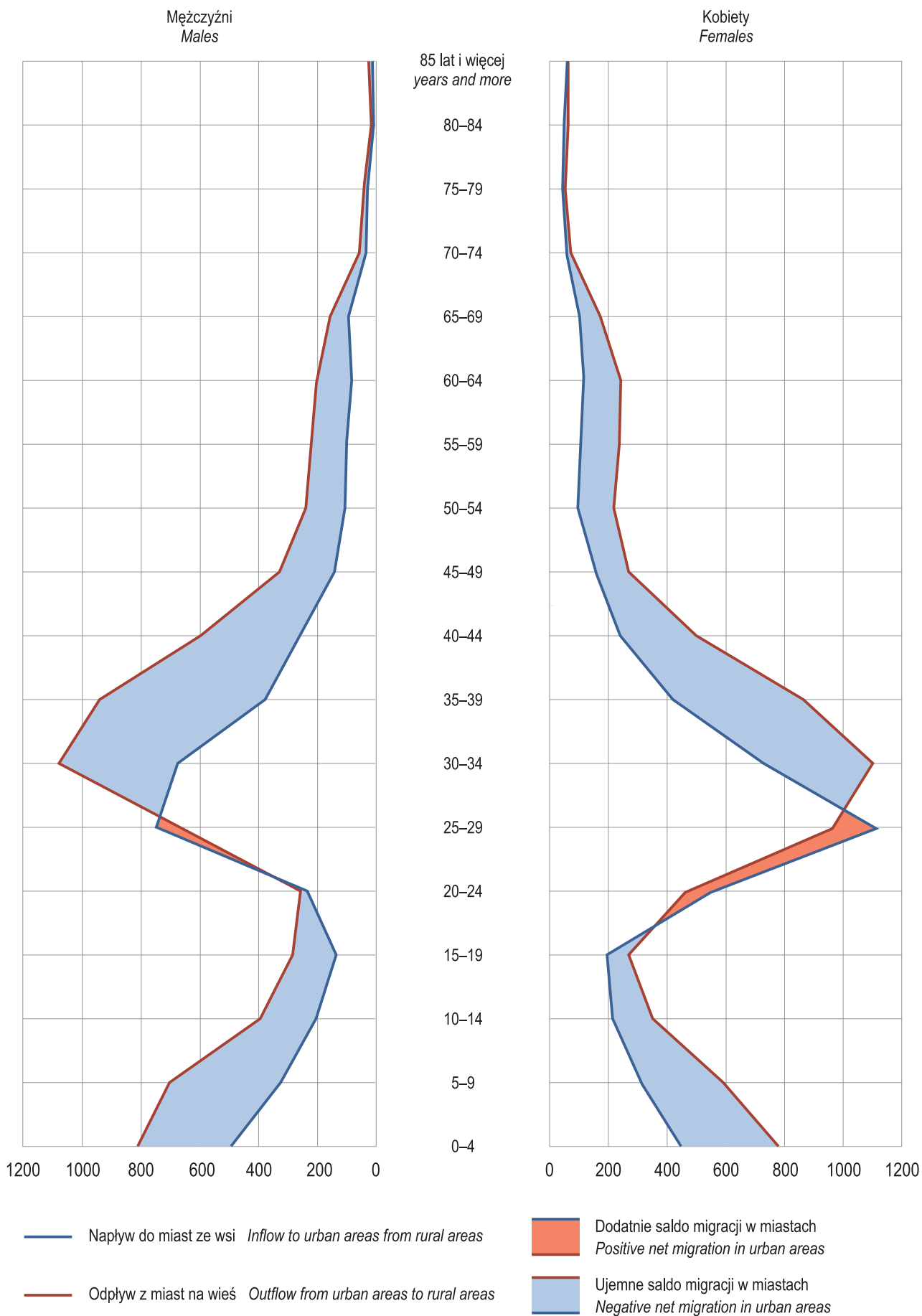
Ryc. 14. ZGONY WEDŁUG PŁCI, WYBRANYCH PRZYCZYN I POWIATÓW W 2015 R.
DEATHS BY SEX, SELECTED CAUSES AND POWIATS IN 2015

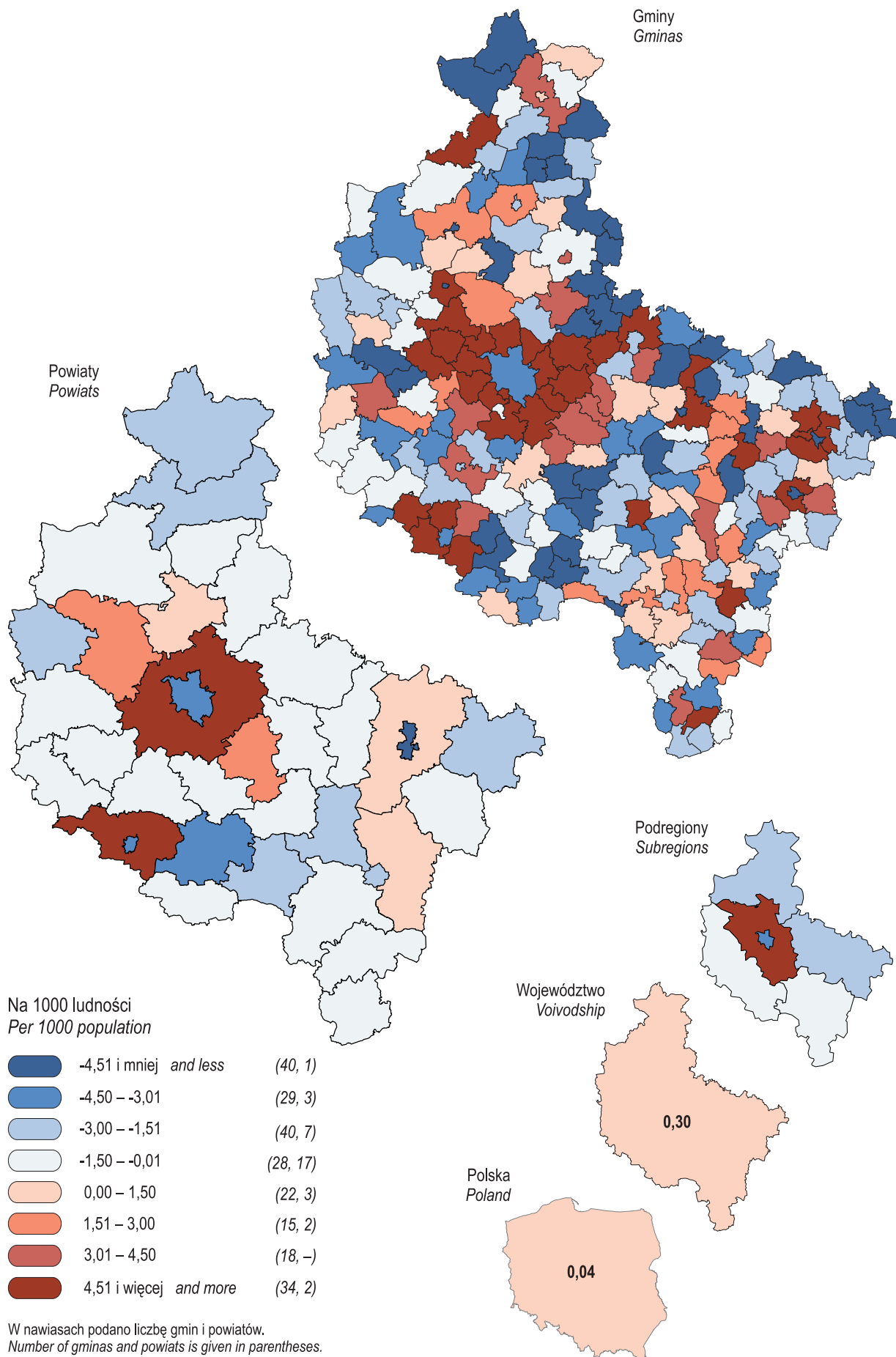
Ryc. 15. PRZECIĘTNA LICZBA LAT DALSZEGO TRWANIA ŻYCIA DLA OSÓB W WIEKU 0 LAT
LIFE EXPECTANCY AT 0 AGE

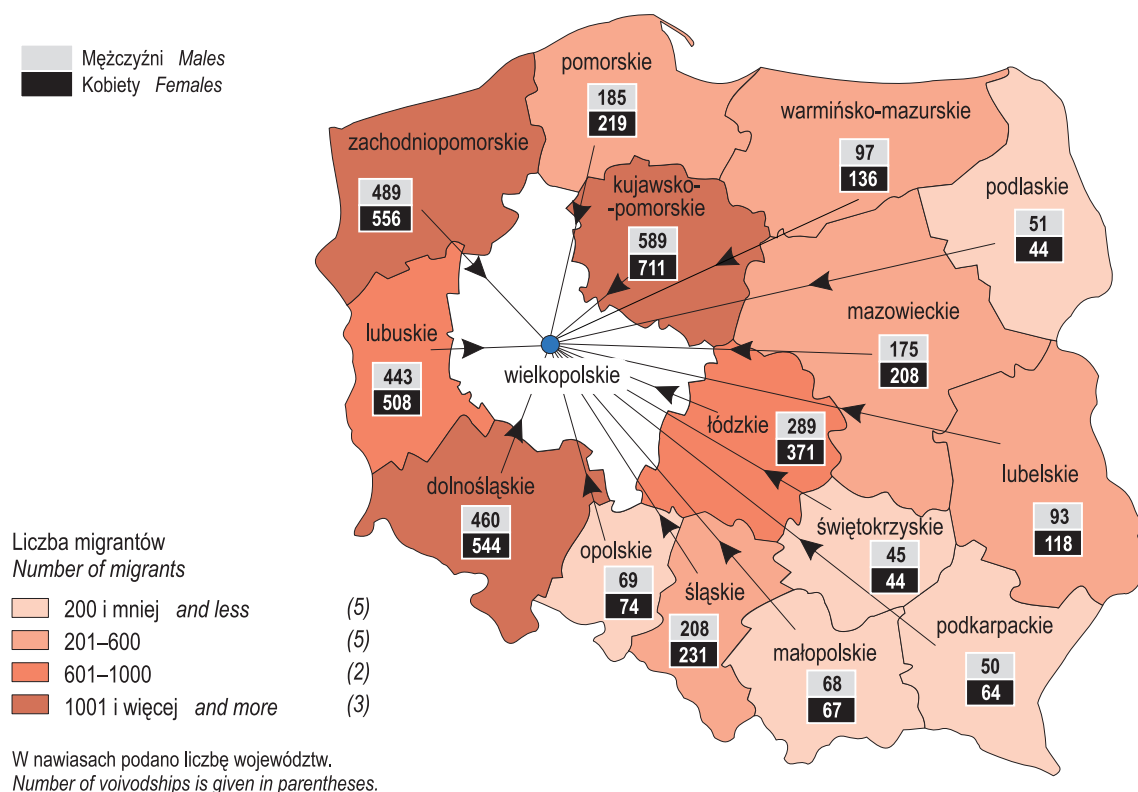
Ryc. 16. **MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI I WIEKU**
MIGRANTÓW W 2016 R.
INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY SEX AND AGE
OF MIGRANTS IN 2016

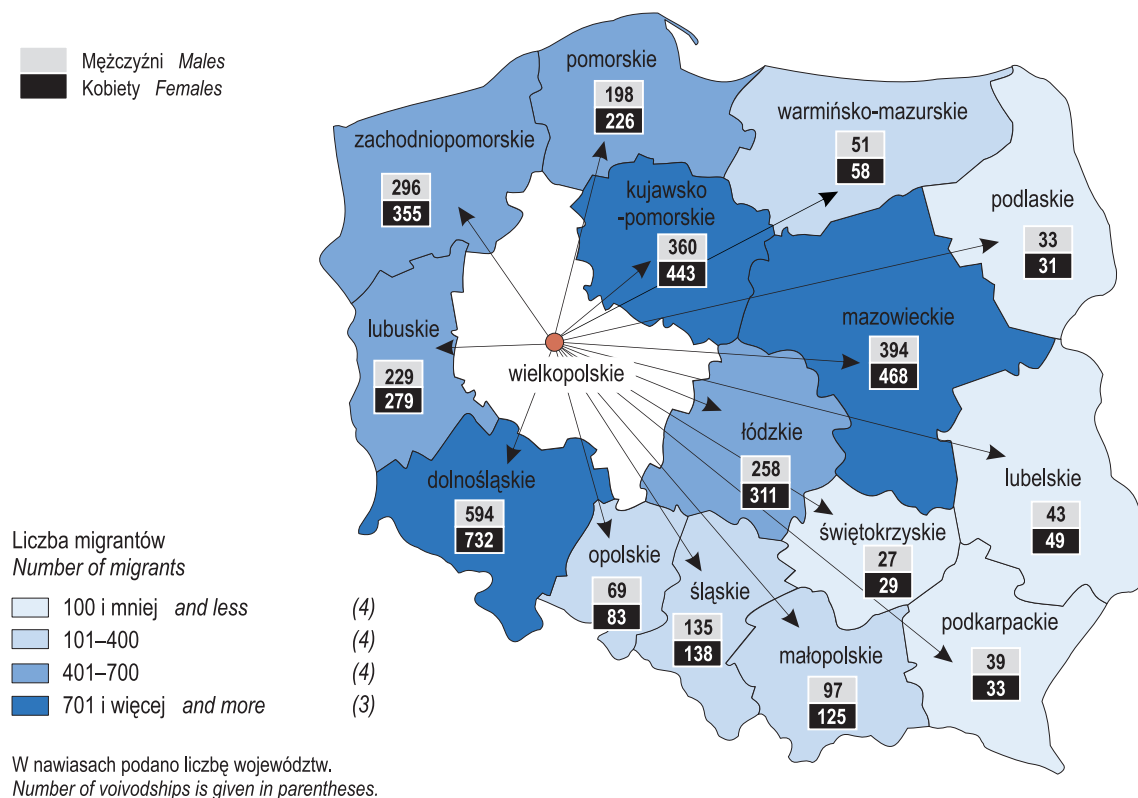
Ryc. 17. **SALDO MIGRACJI WEWNĘTRZNYCH I ZAGRANICZNYCH NA POBYT STAŁY WEDŁUG GMIN, POWIATÓW I PODREGIONÓW W 2016 R.**
INTERNAL AND INTERNATIONAL NET MIGRATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY GMINAS, POWIATS AND SUBREGIONS IN 2016

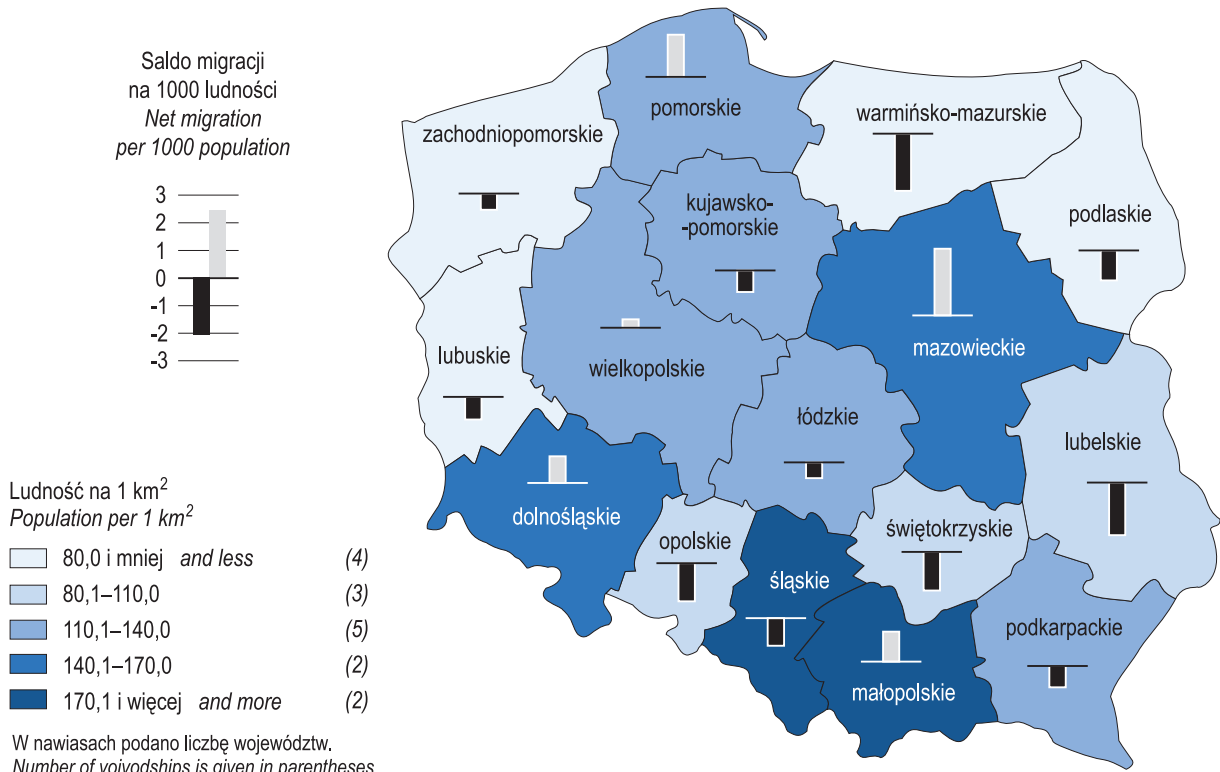
Ryc. 18. **NAPŁYW MIGRANTÓW Z INNYCH WOJEWÓDZTW DO WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI W 2016 R.**
INFLOW OF MIGRANTS FROM OTHER VOIVODSHIPS TO WIELKOPOLSKIE VOIVODSHIP FOR PERMANENT RESIDENCE BY SEX IN 2016

Ryc. 19. **ODPŁYW MIGRANTÓW Z WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO DO INNYCH WOJEWÓDZTW NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI W 2016 R.**
OUTFLOW OF MIGRANTS FROM WIELKOPOLSKIE VOIVODSHIP TO OTHER VOIVODSHIPS FOR PERMANENT RESIDENCE BY SEX IN 2016

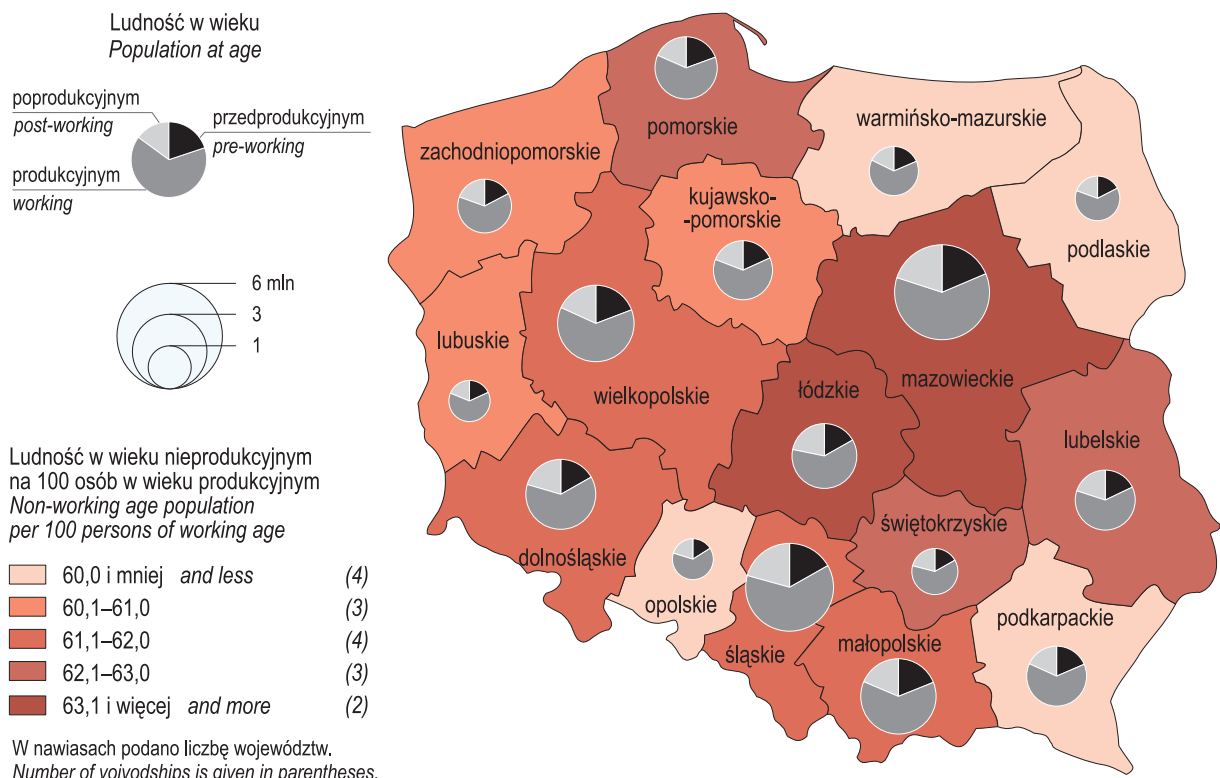

Ryc. 20. **GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA^a ORAZ SALDO MIGRACJI WEWNĘTRZNYCH I ZAGRANICZNYCH NA POBYT STAŁY WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2016 R.**
POPULATION DENSITY^a AS WELL AS INTERNAL AND INTERNATIONAL NET MIGRATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY VOIVODSHIPS IN 2016

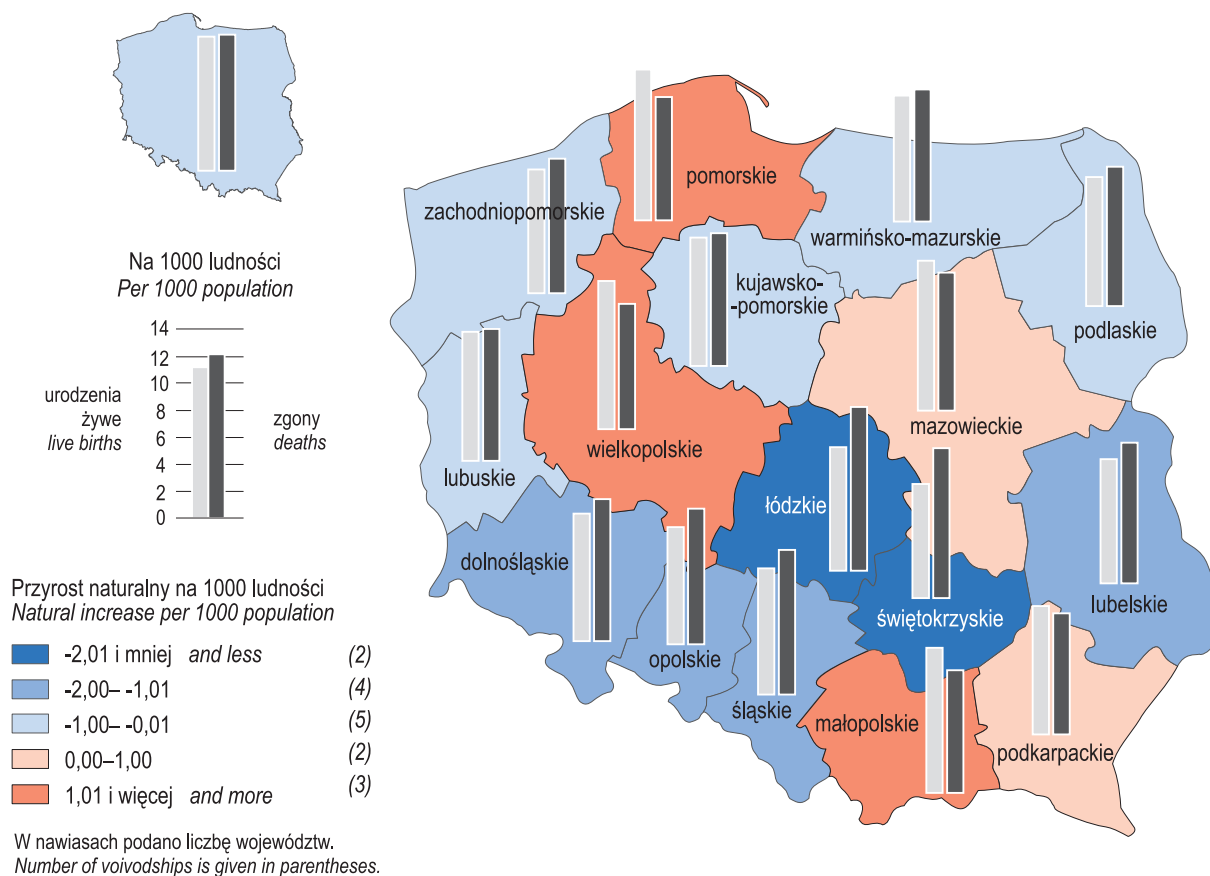
a Stan w dniu 31 XII. a As of 31 XII.

Ryc. 21. **LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM^a WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2016 R.**
WORKING AND NON-WORKING AGE POPULATION^a BY VOIVODSHIPS IN 2016

a Stan w dniu 31 XII. a As of 31 XII.

Ryc. 22. RUCH NATURALNY LUDNOŚCI WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2016 R.
VITAL STATISTICS BY VOIVODSHIPS IN 2016

Ryc. 23. PRZECIĘTNA LICZBA LAT DALSZEGO TRWANIA ŻYCIA DLA OSÓB W WIEKU 0 LAT
WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2016 R.
LIFE EXPECTANCY AT 0 AGE BY VOIVODSHIPS IN 2016

